

ТОРА®

8/2021

ТЕМА
НА БРОЯ

*Пожарите
в горите*

Анализ

ЗАМЕНКИТЕ НА ГОРИ

Гори и туризъм

ВЪЗМОЖНОСТИ
ЗА РАЗВИТИЕ

STIHL

www.stihl.bg

9 770861 757009

МАКСИМАЛНА ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ ПРИ МИНИМАЛНО ТЕГЛО

Високопроизводителните моторни триони на STIHL за използване в горското стопанство са пригодени да издържат на големи натоварвания. Те са мощни и здрави и се справят с всяко предизвикателство при професионална употреба, тъй като са подходящи за всички дейности в гората. Съчетават ниско тегло и висока мощност с изключителен комфорт при работа, което ги прави предпочитана марка машини в този клас.

WWW.STIHL.BG

STIHL

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:

Инж. Росен ПОПСАВОВ –
зам. изпълнителен директор
на Изпълнителната агенция
по горите

Членове:

Проф. Иван ПАЛИГОРОВ – пред-
седател на Съюза на лесовъдите
в България и декан на факултет
„Стопанско управление“ в ЛТУ
Д-р инж. Евгени ЦАВКОВ – гла-
вен асистент в катедра „Дендро-
логия“ и уредник на Музея на
Лесотехническия университет

Д-р инж. Георги ГОГУШЕВ –
зам.-директор на Регионалната
дирекция по горите –
Благоевград

Д-р инж. Росен АНДРЕЕВ –
експерт по ловно стопанство
в Югозападното държавно
предприятие

Секретар:

Радка ЛЯХОВА –
главен експерт в дирекция
„Информационно-администра-
тивни дейности“ в ИАГ

Главен редактор:

Юлия СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg

Редакционен екип:

Женя СТОИЛОВА
редактор
zhenia.stoilova@gmail.com

Светлана БАТАШКА
редактор
sv_vatashka@yahoo.com

Ваня КИСЬОВА-ИЛИЕВА
технически редактор
vaniakisiova@abv.bg

Лили ШИВАРОВА
графичен дизайнер
shivarova_gora@abv.bg

Йордан ДАМЯНОВ
фоторепортер
jordan.damianov@abv.bg

Станислава КРУМОВА
старши счетоводител
tania_mit@abv.bg

Асен ЛЮБЕНОВ
куриер-снабдител
asenliubenov@gmail.com

Съдържание:

2 ТЕМА НА БРОЯ: ОПАЗВАНЕ НА ГОРИТЕ ОТ ПОЖАРИ

3 Летните месеци се превърнаха
в огнен ад

6 Пожарите в горските територии
през 2021 година

8 АНАЛИЗ

Заменките на гори –
невидимите проблеми

10 ОПАЗВАНЕ НА ГОРИТЕ

Гражданска платформа, подкре-
пена от ИАГ, следи за незаконни
дейности в горите

11 ГОРИТЕ НА ЕВРОПА

Нашият основен съюзник
в променяния се свят

12 ЛЕСОЗАЩИТА

Здравето на гората през призмата
на проект „Зелено бъдеще“

14 ЛОВНО СТОПАНСТВО

Организираният ловен туризъм
в Република България през
2020 година

17 ГОРИ И ТУРИЗЪМ

Възможности за развитие
на горския туризъм в България

20 Ново туристическо съоръжение
осигурява безопасно посещение на
Байкушевата мур

22 ГОСТ НА РЕДАКЦИЯТА

Магдалена Малеева:
Най-важното е да запазим
баланса си с природата

23 ГОРСКА ПЕДАГОГИКА

Зеленото пътешествие
на познанието

25 ИНОВАЦИЯ

Дрон ще подпомага работата
на Лесозащитна станция – София

26 ЮБИЛЕИ

28 ЗАБАВНА СТРАНИЧКА ЗА МАЛКИ И ПОРАСНАЛИ ДЕЦА

Снимка на корицата: Йордан ДАМЯНОВ

Адрес на редакцията

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 02 988 86 42;
тел./факс: 02 988 04 15.
<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@iag.bg

Банка ДСК ЕАД,
гр. София, клон Стамболийски,
IBAN: BG97STSA93003104045001
BIC: STSABGSF

Годишен абонамент - 30 лв.
Отделен брой - 3 лв.

Печатни коли 4.
Формат 1/8 от 60/90.
Броят е подписан за
печат на 15.09.2021 г.
Индекс 20346.
Печат „Фатум“ ООД
ISSN 0861 - 7570

Уважаеми читатели,

След дългогодишната си работа като редактор в списание „Гора“ – почти две десетилетия, в които срещам и се учих от прекрасни хора и професионалисти, в които се възхищавах на гората и труда на хората, работещи в нея, днес поемам ръководството на Редакцията. За мен е чест и голяма отговорност – във време, когато светът навлиза в поредната пандемична вълна, държавността е в криза, пожари овъгняват горите, а горски служители, пожарникари и доброволци рискуват живота си в пламъците.

Работата в редакцията винаги е екипна. Разчитам на своите колеги, разчитам и на Вас – читателите. С някои от Вас се познаваме, а с останалите се надявам да имаме поводи да се срещаме, да отразяваме Вашите дейности и успехи. Системата на горите има много критики и недоброжелатели и едно списание, което да я представи в нейния трудов делник и да отбележи постиженията ѝ. Както и досега, то ще отразява политиката на Изпълнителната агенция по горите, новостите в сектора, научните достижения, ще представя актуални теми и ще ни връща към важни моменти и личности от горската история. Екипът ни е отворен към Вашите интереси, предложения и покани. Това е Вашето списание. Нека да го направим заедно.

Следващата 2022 година е юбилейна – списание „Гора“ навършва 30 години. В неговите основи стои трудът на Борис Господинов – дългогодишният главен редактор, Светлана Бънзарова – редактор, Йордан Дамянов – фоторепортер, Теменужка Маркова – дизайнер, и още колеги. Благодаря им за ценните уроци и приятелство! Те изградиха този дом на горския дух и слово, а ние – настоящият екип на списанието, ще се стараем да надграждаме, не да рушим създаденото. Защото който не почита корените си, няма да отгледа добри плодове.

С уважение:

Юлия Стойчева

Гората и нейното опазване за бъдещите поколения е ценност, която всички ние споделяме. Но криворазбрана в обществото все още е отговорността за това. Най-честият причинител на горски пожари остава човешката небрежност. Пламъците обхващат горските масиви още от ранна пролет, когато земеделските стопани започват да палат стърнища и палища. Към причините се прибавят палене на огън на нерегламентирани места, захвърлени горящи фасове. През последните години и продължителните засушавания, и летните горещини, които все по-осезаемо напомнят за климатичните промени, също превръщат летните месеци в огнен ад.

Само за юли и август в страната пламнаха 204 горски пожара (общо от началото на годината до 1 септември те са 283), а огнената стихия опустоши хиляди декари гори и земеделски земи и отне живота на двама горски служители, а трети бе приет в болница с тежки изгаряния.

Добрата новина все пак е, че в сравнение с предходни години опожарените площи са по-малко.

2 млн. лв. са инвестирани в борбата с огъня в периода 2018 – 2021 г., съобщил служебният министър на земеделието, храните и горите проф. Христо Бозуков. С 1.7 млн. лв. от тях са купени специализирани автомобили за гасене на пожари, а с останалите 300 000 лв. – лични предпазни средства. В горските територии на страната са изградени и 17 автоматизирани кули за наблюдение и ранно известяване на пожари, като други 13 съоръжения са в процес на изграждане и предстои въвеждането им в експлоатация в областите Благоевград, Бургас, Сливен и Берковица. Те са финансирани по мярка 8.3 „Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития“ от Програмата за развитие на селските райони 2014 – 2020.

Хроника на едно горящо лято

Първият голям пожар това лято пламва между **свиленградските села Планиново и Студена и тополовградското Устрем** на 21 юли. Горски служители от РДГ – Кърджали, държавните горски и ловни стопанства в Свиленград, Тополовград, Елхово, Сливен, Ямбол и Хасково, заедно с пожарникари и военни участват в гасенето му. В борбата е включена тежка верижна техника – една машина на Пожарната и две на „Мини Марица – изток“, както и 8 специализирани автомобили на горските стопанства. Екипите работят и през нощта, за да не позволят пламъците да се разраснат на по-голяма територия. Стихията е овладяна за три дена, опожарени са 1445 дка смесени насаждения и тревна растителност между Свиленград и Тополовград.

По същото време, на 21 юли, пожар възниква и в землището на **с. Кръстевич**, община Хисаря. Сигнал за запалени сухи треви и храсти в близост до горски

територии е подаден около 17 часа.

Десетки горски служители от ДГС – Хисар, при ЮЦДП – Смолян, РДГ – Пловдив, екипи на ГД „Пожарна безопасност и защита на населението“ и доброволци участват в укротяването на огъня. Благодарение на предприетите незабавни действия стотици декари са спасени от опожаряване. Засегнати са общо 300 дка, от които 281 дка земеделски земи и 19 дка горска територия (частна и държавна собственост) с дървесна, храстова и тревна растителност.

Тъкмо огнеборците потушават огъня в Свиленградско, когато на 23 юли получават сигнал за нов пожар върху 2000 дка широколистна гора между **харманлийските села Дрипчево, Изворово и Оряхово** на територията на ДГС – Маджарово. На място отиват противопожарни екипи и горски служители. Огънят се е разпространил върху нискостъблена, основно храстова растителност, но обхваща и около 1074 дка широколистна гора.

**ЛЕТНИТЕ МЕСЕЦИ СЕ
ПРЕВЪРНАХА В ОГНЕН АД**

Тема на броя: Опазване на горите от пожари

Карлово, на територията на ДГС – Клисуре. На място с огнената стихия се борят пожарникари, горски служители от РДГ – Пловдив, ДГС – Карлово, Клисуре и Хисаря, доброволци и военнослужещи. Пресеченият терен и вятърът допълнително усложняват ситуацията. В помощ на огнеборците е изпратен военен хеликоптер. Засегнати са 950 дка горски територии. Високите температури са причина огънят да обхване и горски масив в землището на Клисуре, и розови насаждения край село Христо Даново.

Първоначално пожарът над **Велинград**, пламнал в началото август, е овладян, но стихията се завръща след няколко дена и в града е обявено частично бедствено положение. Тлеещите огнища в района на ДЛС „Чепино“ и ДГС „Алабак“ изпълват въздуха над Велинград със задушлив дим.

След няколко дена горски служители, пожарникари и доброволци ограничават щетите върху площ 1000 дка, от които 350 дка иглолистна гора. Причината за пожара е човешка небрежност, задържани са заподозрени за подпалването му.

Огънят, тръгнал от сухи треви и храсти между пернишките квартали „Тева“ и „Мошино“ на 2 август, обхваща горски масив и достига **село Големо Бучино**. Противопожарни екипи и служители на Югозападното държавно предприятие и негови поделения се включват в борбата със стихията. Опожарени са 317 дка гори в района на ДГС – Радомир.

Никой тогава не предполага, че най-лошото предстои.

Само за един ден – на 4 август, в страната избухват 186 пожара, съобщава главен комисар Николай Николов, директор на ГД „Противопожарна безопасност и защита на населението“. Критична е ситуацията в **Старосел**. Пожарът започва от земеделска територия, навлиза в боровата гора над селото и бързо се насочва към населеното място. Шест къщи са изпепелени. Пожарът тръгва и към хисарското село Кръстевич. Пет дена екипи на ДГС – Хисар, Пловдив, Първомай, Карлово, Асеновград, Клисуре, Панагюрище, ДЛС „Тракия“, РДГ – Пловдив, се борят да овладеят огъня между Старосел и Кръстевич. На помощ на огнеборците се включват военнослужещи от 61. Стрямска механизирана бригада Карлово и 24. Авиационна база – Крумово.

На 27 юли избухва пожар в землището на **Твърдица**, който бързо е локализиран. В гасенето участват 70 горски служители от териториалните поделения на ЮИДП – Сливен, 15 пожарникари с три специализирани автомобили, 30 служители от военно формирование 22 220 – Център за подготовка на специалисти в Сливен, 30 служители на общинското горско предприятие и доброволци от Твърдица. Поради силно пресечения терен в местността са изградени просеки на големи разстояния от огъня. Пожарът е овладян на 29 юли след намесата на Министерството на отбраната, по чиято заповед в гасенето се включва и военен хеликоптер AS532 AL Cougar от Авиобаза – Крумово. Опожарени са 550 дка горски територии, предимно общинска собственост.

Пожар бушува край **язовир „Копринка“** на 30 юли. Огънят, възникнал в боров масив до старозагорското село Виден, на територията на ДЛС „Мазалат“, бързо е потушен, но от високите температури и силните пориви на вятъра отново пламва. Засегнато е смесено насаждение на площ от около 10 дка, като на места пожарът преминава върхово. Потушен е с усилията на служители на ГД ПБЗН, РДГ – Стара Загора, ДЛС „Мазалат“ и ДГС – Стара Загора и Казанлък, както и доброволци. В действията по овладяването участват противопожарни автомобили с висока проходимост и булдозер.

Пожарът край **хасковското село Брягово** пламва на 31 юли. Няколко дена пожарникари, екипи от РДГ – Кърджали, служители от държавните горски стопанства и военнослужещи гасят огъня в труднодостъпна местност, намираща се на територията на ДГС – Маджарово. Пожарът обхваща 3743 дка горски територии.

В началото на август **Кюстендилско** е в пламъци, застрашени са селата Ломница, Лисец, Ямен, Долно село, Гърдино и Невестино. Изпепелени са къщи и постройки, засегнати са хиляди декари горски територии. Заедно с пожарникарите и горските служители в борбата с огнената стихия участват много доброволци и общински служители.

Общо 360 сигнала за пожари в страната са подадени само на 1 и 2 август.

Критична е ситуацията в Стара планина. На 2 август пожар пламва в землището на **село Розино**, община

В гасенето се включват пожарникари, горски служители, военнослужещи и доброволци. Военен хеликоптер и противопожарни автомобили също участват в акцията.

Другата критична точка този ден е санданското село **Петрово**. Сигнал за горски пожар е подаден малко след полунощ на 4 август. Пожарникари, горски служители, военнослужещи и доброволци излизат на борба с огъня, който обхваща широколистна гора и първоначално бързо е локализиран, а служители на ЮЗДП остават да охраняват тлеещите останки от стихията. Високите температури и вятърът много скоро ги разпалват отново в местността Свети Илия край село Голешово, където се оказват горските служители Антон Гръбчев от Петрич, Валери Димитров от Кресна и Стоян Ковачев от Сандански. За секунди пожарът от низов прераства във върхов. Огнената стихия грабва и поглъща Гръбчев и Димитров. В опита си да им помогне инж. Ковачев също пламва, получава тежки изгаряния и е откаран в болница.

Часове след трагедията служебният премиер Стефан Янев свиква извънредна среща на Кабинета с представители на военните за набелязване на действия за овладяване на кризата и за предотвратяване на нови трагични инциденти. На следващия ден – 5 август, в три общини е обявен ден на траур в памет на загиналите колеги.

Заедно с живота на двама души огънят поглъща над 600 дка смесена гора в планината Славянка.

ЮЗДП открива дарителска сметка в помощ на близките на загиналите и пострадалите.

Военни формирования от състава на Сухопътните войски се включват в гасенето на големите горски пожари. 36 военнослужещи с 4 автомобили от състава на Бригадното командване – Благоевград, са изпратени в помощ за овладяване на пожара над Петрово.

Други 20 военнослужещи с 4 автомобили от 31. механизирани батальон в Хасково участват в гасенето на пожар в Източните Родопи край село **Свирачи**, община Ивайловград, заедно с горски служители от ДГС – Ивайловград, Маджарово и Свиленград, екипи на Пожарната в Ивайловград, Хасково, Харманли и Любимец и десетки доброволци. Около 250 дка широколистна гора са изпепелени в пожара край с. Свирачи в посока с. Орешино.

Десет дена продължава гасенето на пожара в **Рила**, в района на ДГС – Самоков, избухнал на 10 август. Той обхваща около 100 дка клек и борова гора в изключително труднодостъпен терен. В гасенето участват огнеборци, служители на РДГ – София, ДГС – Самоков, на общинското лесничество и много доброволци. Благодарение на оръдията за сняг на ски пистите е откарана вода до мястото на пожара, като е направена около 4 км линия от шлангове. Това, заедно с облива-

ВАЛЕРИ ЙОРДАНОВ ДИМИТРОВ е роден на 04.11.1974 г. в Кресна. Завършва средно специално лесовъдско образование. От юни 2019 г. е назначен за горски инспектор в ЮЗДП – Благоевград. Семеен с две дъщери.

АНТОН ХРИСТОВ ГРЪБЧЕВ е роден на 30.11.1987 г. в Петрич. Завършва средно специално лесовъдско образование. От март 2016 г. е назначен за горски инспектор в ЮЗДП – Благоевград.

Поклон пред светлата им памет!

нето на огнището с хеликоптер, допринася за бързото потушаване на пожара, съобщават от ЮЗДП.

В същото време друго огнище възниква в района между **Невестино и Рилския манастир**. „Там са изпратени около 70 горски служители и доброволци, тежка техника и съоръжения, като засегнатата площ е над 300 дка типични иглолистни гори“, съобщава инж. Дамян Дамянов – директор на ЮЗДП – Благоевград.

Горят и 600 дка иглолистни гори между **селата Фролош и Ваксево**. В потушаването на пожара, избухнал на 11 август, участват четири екипа огнеборци, работници на горските стопанства и 40 доброволци.

Повече от две седмици горски служители, пожарникари, военни и доброволци се опитват да овладеят огъня на 1400 м височина между върховете Кълвачовица и Боже име над с. **Югово и Нареченски бани**. Един от най-продължителните горски пожари това лято е причинен от мълния. Димът от бедствието се носи дни наред над околните населени места. От 13 август, когато започва битката с огъня над Югово, са ангажирани служителите на десет горски стопанства от Южноцентралното държавно предприятие – Смолян, 70 доброволци, 521 военнослужещи, 56 единици техника и 2 военни хеликоптера. Пожарът, който обхваща част от планинския рид Радюва планина в Родопите, засяга над 1000 дка гора по предварителна оценка. Една трета от тях са гори във фаза на старост с множество увредени дървета.

Букова гора край **Севлиево** е спасена благодарение на пилот и бързата намеса на горски служители на 16 август. По време на любителски полет пилот забелязва пушек над гората в местността Осеникова поляна и подава сигнал на телефон 112 с точните координати на пожара. Според директора на ДЛС „Росица“ – Севлиево, инж. Иван Степанов навременно подаденият сигнал от пилота на самолета е предотвратил потенциален огромен пожар в труднопроходима местност.

Дълбоко уважение и благодарност на стотиците анонимни герои – горски служители, пожарникари, доброволци, които самоотвержено се включиха в битката с огъня, за да спасят гора. Респект за силата и себеприносянето им да се изправят срещу стихията, която поглъща не само гори, ценни видове, красиви местности, но минало, настояще и бъдеще.

Снимките са предоставени от ИАГ, ЮЗДП, ЮЦДП, ДГС – Невестино

Пожарите в горските територии през 2021 година

Инж. Мурад ШИКИРОВ – главен експерт в отдел „Контрол по опазване на горските територии и защита от пожари“ на ИАГ

Горските пожари са стихийно бедствие, което оказва негативно въздействие не само върху горскодървесната растителност, а цялостно върху горските екосистеми, като нанася вреди или унищожава дървесната, храстовата и тревната растителност, уврежда почвата и микроорганизмите. Голяма част от представителите на горската фауна не успяват да мигрират и загиват от огъня или последиците от него. Горските пожари имат негативно въздействие и върху околната среда с отделящия се при изгарянето дим, който замърсява въздуха и влошава условията и начина на живот на хората.

Години са необходими за възстановяването на засегнатите от пожари горски територии. Не навсякъде е налично естествено възобновяване, поради което се налага залесяване на опожарените площи и грижи за новосъздадените култури. Не може да не споменем и случаите, при които битката с огъня се заплаща с най-високата цена – загуба на човешки живот. При потушаването на възникналия през 2003 г. пожар в района на Национален парк „Пирин“ загинаха трима служители на Министерството на отбраната и един – на РД „Пожарна безопасност и защита на населението“ – Благоевград. За огромно съжаление това лято при гасене на горски пожар в района на ДГС – Катунци, живота си изгубиха двама колеги, служители на Югозападното държавно предприятие – Благоевград, а друг бе настанен в болница. Съболезнования на близките на загиналите. Да почиват в мир!

Именно всички тези последици определят огромното значение на превенцията и борбата с горските пожари.

За свеждането на риска от възникване на пожари в горските територии и подобряване на взаимодействието при борбата с тях ежегодно в началото на февруари от ИАГ и ГД ПБЗН се изготвя и утвърждава план за взаимодействие между двете институции.

Залегналите цели и насоки в утвърждаваните планове за взаимодействие се изпълняват съгласно разписаните в тях срокове, които се съобразяват с климатичните условия и пожароопасната обстановка в страната.

За периода 01.01.2021 – 31.08.2021 г. в горските територии на страната са въз-

никнали общо 283 пожара, които са опожарили 22 274 дка, от които на 3311 дка горите са засегнати от върхов пожар.

По около 13 % от възникналите пожари за 2021 г. са в района на дейност на РДГ – Благоевград и Пловдив, над 15 % – в района на дейност на РДГ – Кюстендил, а най-голям дял на опожарени площи заемат горските територии в РДГ – Кърджали и Кюстендил – по около 30 % от общите опожарени площи в горските територии на страната.

Над 67 % от горските пожари до 31.08.2021 г. възникнаха от средата на юли до края на август, като през този период са опожарени и над 92 % от засегнатите горски територии в страната, което се обуславя, от една страна, от продължителния брой на дните с високи среднодневни температури и липсата на атмосферна влажност през този период и от друга, от антропогенни действия и бездействия. Трябва да се има предвид и фактът, че през април, май и началото на юни среднодневните температури бяха ниски, а количествата на падналите валежи – високи. Именно тези обстоятелства доведоха до възникването на много на брой и сравнително големи по площ пожари едновременно в много райони на страната и поради екстремно високите температури през юли и август огнената стихия се разрасна бързо и неконтролируемо.

Най-много горски площи до края на август 2021 г. бяха опожарени от огнената стихия, която вилня в землището на с. Брягово, община Хасково. Бяха опожарени над 3740 дка горски територии, общинска собственост, което е почти 17 % от засегнатите в страната.

Все още се установява площта на опожарените гори на почти недостъпните места при възникналия на 12.08.2021 г. пожар в землището на с. Югово, ДЛС – Кормисош, потушаването на който отне над десет денонощия, прераствайки и в района на ДГС – Асеновград. Благодарение на адекватните действия в резултат на създадената организация за потушаване на пожара от служители на ГД ПБЗН, ЮЦДП – Смолян, териториалните подразделения, РДГ – Пловдив, Министерството на отбраната и доброволците пожарът не навлезе в територията на ДГС „Акад. Николай Хайтов“ – с. Хвойна.

Възникналият пожар в землището на с. Чудинци, ДГС – Кюстендил, изпепели над 1900 дка горски територии, като потушаването му отне също няколко денонощия.

Въпреки че причините за тези пожари не са неизвестни, те във всички случаи касаят човешки действия или бездействия. Основната причина в над 80 % от случаите е човешката небрежност, около 10 % от горските пожари са причинени от мънции, а около 4 % са предизвикани умишлено.

В резултат на възникналите горски пожари от началото на годината до 31.08.2021 г. у нас са опожарени около 7080 дка иглолистни гори, 10 937 дка широколистни, 2438 дка смесени гори и 1819 дка тревна растителност, незалесени площи и мъртва горска постилка. Данните сочат, че в горските територии – държавна собственост, са засегнати 14 338 дка, в общинска собственост – 5466 дка, в частна собственост – 2426 дка, в горски територии – религиозна собственост, са опожарени 44 декара. Въпреки интензитета на възникналите пожари през настоящата година за кратък период от време и опожаряването на много горски територии, за сравнение за периода 01.01.2020 – 31.08.2020 г. са възникнали 385 пожара, обхванали 35 151 дка, като на площ 2438 дка пожарите са преминали върхово. Това показва, че през настоящата година са възникнали със 102 горски пожара по-малко и са засегнати с над 12 800 дка по-малко горски площи в сравнение със същия период на миналата година.

Трябва да се отбележи, че в посочените данни за тази година не са включени опожарените горски територии в землището на с. Югово и Нареченски бани, на територията на ДЛС „Кормисош“ и ДГС – Асеновград, тъй като точните им параметри все още не са напълно установени поради силно пресечения терен. Анализът на засегнатите от пожари горски територии у нас за последните 30 години показва рязко нарастване на броя на пожарите и опожарените площи в горите, но тенденцията за последните 10 години е към запазване на около 500 пожара средногодишно и спад в размерите на опожарените горски площи с около 50 % спрямо средноопожаряваните 100 000 дка през предходното десетилетие.

В резултат на своевременните и адекватни реакции от страна на горските служители и служителите от структурите на ГД ПБЗН по места в над 65 % от случаите на възникнали пожари в територии, разположени в непосредствена близост до горските, огънят бива потушаван преди

да навлезе и да засегне гора. Тези резултати се дължат както на оборудването на повечето държавни горски и ловни стопанства с високопроходими автомобили, снабдени с модули за първоначална атака и гасене на горски пожари, така и на създадените мрежи от наблюдателни устройства за ранно откриване на горски пожари (кули), като на територията на ЮЗДП – Благоевград, са налични 9 такива съоръжения, в района на ДПП „Врачански Балкан“ – 3. В ход е процедура по изграждането на още 13 съоръжения за ранно откриване и оповестяване на възникнали пожари в горските територии в районите на дейност на Регионалните дирекции по горите в Берковица, Благоевград, Бургас и Сливен по подмярка 8.3 от Програмата за развитие на селските райони. ИАГ предвижда да бъдат изградени още съоръжения и на територията на други регионални дирекции по горите.

От голяма помощ е и изнесенният център на тел. 112 към ИАГ, който предава получените сигнали за възникнали пожари в горските територии или в близост до тях на специализираните групи в държавните горски/ловни стопанства и регионалните дирекции по горите, както и в структурите на ГД ПБЗН.

Трябва да се отбележат и усилията на общинските администрации, които отговарят за доброволните формирования. Към края на 2020 г. у нас има 237 доброволни формирования, в които участват близо 3200 души.

През юли регионалните структури на ИАГ съвместно с представители на държавните предприятия по чл. 163 от ЗГ и на регионалните структури на ГД ПБЗН извършиха проверки за хода на изпълнението на противопожарните мероприятия, предвидени в ежегодно разработваните планове за защита на горските територии от пожари, на структурите, стопанисващи и управляващи горски територии.

В хода на проверките на повечето места е установено частично изпълнение на предвидените противопожарни мероприятия от страна на горските/ловните стопанства, както и на общинските горски структури, породено от различни причини, най-вече свързани със затрудненията при възлагането на тези дейности по реда на Закона за обществените поръчки, липса на кандидати, количествата на падналите валежи в началото на лятото и други.

За резултатите от проверките е изготвен обстоен анализ от ИАГ, ресорният зам.-министър на земеделието, храните и горите писмено е разпоредил на директорите на държавните горски предприятия да изпълнят предвидените

мероприятия за защита на горските територии от пожари в пълен обем във възможно най-кратки срокове.

Както бе посочено, за над 80 % от възникналите пожари както през 2020 г., така и през настоящата година основна причина е човешкото действие или бездействие, паленето на стърнища, абсолютно забранено и от Закона за лова и опазването на дивеча.

Веднъж възникнали, горските пожари много трудно се локализируют и потушават особено през периодите на засъхнала тревна растителност, ветрове, както и пресечените терени, в които са разположени по-голямата част от горските територии.

Тези обстоятелства налагат всички граждани, пребиваващи в горските територии или в близост до тях, да бъдат особено бдителни и да спазват правилата за пожарна безопасност, в т.ч. и ловците при провеждането на ловните излети, тъй като унищоженият и прогонен дивеч при стихийни пожари води до фатална загуба на дивечови запаси както от пернатия, така и от косматия дивеч в опожарените площи за десетилетия напред.

Горските пожари са предпоставка за дивечова миграционна вълна, но ако по-едри видове – сърни, елени, диви свине, зайци, пернати и различните видове хищници, все пак имат възможност да избягат, десетки представители на местната фауна, в т.ч. влечуги и насекоми, защитени видове стават жертва на огнената стихия.

Отправлям апел към всички ловци при осъществяването на ловните излети, както и при провеждането на ловностопански мероприятия, да бъдат особено бдителни и да спазват мерките за противопожарна безопасност. Отправлям молба и към ръководителите на групови ловни излети, и председателите на ловните дружини при провеждането на инструктажи да обръщат особено внимание за спазването на противопожарните мерки в горите.

Важно е всички граждани при пребиваването си във и в непосредствена близост до горските територии да спазват мерките за пожарна безопасност:

- Да не се пали огън и да не се извършват огнени работи в горските територии и на разстояние 100 м от границите им.
- Да не се изхвърлят незагасени клечки кибрит и угарки от цигари.
- Да не се допуска деца да играят с огън.
- Палене на огън в дворовете да се извършва само ако предварително е обезопасено огнището и са подготвени подръчни уреди за гасене (съдове с вода и пясък, тупалки и др.), като не се оставя запален огън без наблюдение.

Горските пожари по регионални дирекции по горите				
РДГ	Брой	Площ (гха)	%	В т.ч. върхов
Берковица	9	1177	5.28	18
Благоевград	39	1201	5.39	82
Бургас	11	461	2.07	0
Варна	10	36	0.16	5
В. Търново	4	17	0.076	0
Кърджали	23	7124	31.98	288
Кюстендил	44	7165	32.17	1809
Ловеч	21	1229	5.52	96
Пазарджик	18	908	4.08	165
Пловдив	36	2050	9.20	826
Русе	1	7	0.031	0
Сливен	6	75	0.34	0
Ст. Загора	16	270	1.21	21
Смолян	16	56	0.25	0
София	26	487	2.19	1
Шумен	3	11	0.049	0
Всичко	283	22 274	100.00	3311

Опожарена растителност (гха)		
Иглолистна	7080	31.79 %
Широколистна	10 937	49.10 %
Смесена	2438	10.95 %
Триви, незалесени площи и мъртва горска постилка	1819	8.17 %
Всичко	22 274	100.00 %

Вид на пожара (гха)		
Низов	18 963	85.14 %
Върхов	3311	14.86 %
Всичко	22 274	100.00 %

Собственост (гха)		
Държавна собственост	14 338	64.37 %
Общинска собственост	5466	24.54 %
Частна собственост	2369	10.64 %
Църковна собственост	44	0.20 %
Собственост на юрид. лица	57	0.26 %
Всичко	22 274	100.00 %

Причини (брой)		
Неизвестни	90	31.80 %
Небрежност	155	54.77 %
Умишлени	11	3.89 %
Естествени	27	9.54 %
Всичко	283	100.00 %

Таблица Горските пожари в периода 01.01.2021 – 31.08.2021 г.

Заменките на гори – невидимите проблеми

**Инж. Тома БЕЛЕВ –
Инициатива „Зелени закони“**

През 2019 г. Министерството на земеделието, храните и горите завърши оценка на държавната помощ при 132 сделки за замени на гори в периода 01.01.2007 – 27.01.2009 г., като при 103 откри непозволена държавна помощ за над 80 млн. лева. Издадени бяха актове за установената държавна помощ. Малка част от нея беше върната, пет сделки са развалени, а по останалите фирмите започнаха да водят дела. Изглежда, че цялата сага върви към своя естествен край.

Въпреки това, като специалист, който следи темата от самото начало през 2002 г., смятам, че има много моменти, останали неосветени, които е добре да се представят даже само да останат на хартията на професионалния печат.

Прикритото ограбване на държавата и общините в първото десетилетие на века превърна замяната на собственост между два субекта от нормален вид разпоредителна сделка с имущество в мръсна дума.

Трябва да отчетем, че замените на държавни гори не бяха най-разпространеният или първият начин на облагодетелстване – те бяха продължение на много по-масовите замени на общинско имущество и държавни земеделски земи. В решението на Европейската комисия по процедурата за непозволена държавна помощ се отчита, че „Наредбата за базисните цени не отразява в достатъчна степен критериите, които даден пазарен оператор би счел за важни при оценяването на заменените парцели горска земя, нито им отдава тяхната подходяща тежест“ (§150) и че „средните цени, коефициентите и добавките никога не са били актуализирани през разглеждания период, така че да отразяват адекватно промените в пазарните цени, които са настъпили впоследствие. В съответствие със съдебната практика, когато цените на земята се увеличават рязко, в административните методи за изчисляване на цената на продаваната от публичните органи земя трябва да се предвижда постоянното актуализиране на тези цени, така че действително заплатената от купувача цена да отразява, доколкото е възможно, пазарната стойност на тази

земя“ (§152). Основният извод на ЕК е, че „на бенефициерите на замените на земи е било предоставено икономическо предимство със сделките за замяна в случаите, когато използваните административни цени не са отразявали адекватно пазарната цена на заменената земя“ (§153).

Решението на ЕК засяга единствено част от процедурите, при които е използвана Наредбата за определяне на базисни цени, цени за изключените площи и учредяване на право на ползване и сервитути върху гори и земи от горския фонд – а именно сделките по чл. 15 б след 01.01.2007 година. Трябва да си припомним, че на първо място, помощта за частните субекти, заменили 8361 дка държавни имоти преди 2007 г., никой не изчислява, а сред тях са 2400 дка на Перелик, 2000 дка в Балчик, 500 дка край голф игрището в Разлог, 450 дка край Паничище. На второ място, никой не е описал или изследвал помощта за частните субекти, участвали в сделки по промяна на предназначението на държавни горски територии по реда на чл. 14 б, където също е използвана Наредбата за базисните цени. За пример ще дадем само едно землище – това на с. Самотино, включващо брега между Карадере и Шкорпиловци, където за периода 2006 – 2008 г. са изключени в рамките на 17 сделки с физически и юридически лица 850 дка държавни горски територии, оценени по тази методика. На трето място, никой не е оценил и размера на помощта при всички сделки на общините, касаещи общински горски територии, при които се използваше Наредбата за държавните, например сделките, оценявани по реда на чл. 102 от Наредба на Столичен общински съвет за реда за придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество от 2005 година.

Необходимо е да си спомним, че сделки с държавни имоти на административно определени цени, които са далеч от пазарните, са сключвани и при земеделските земи. На 04.04.2003 г. Министерският съвет променя Правилника за приложение на ЗСПЗЗ и се въвежда условието, че замяната на земеделски земи се извършва по парична равностойност съгласно Наредбата за условията и реда за установяване на текущи пазарни цени на земеделските земи. На 19.07.2005 г.

се изменя Наредбата за условията и реда за установяване на текущи пазарни цени на земеделските земи и се въвеждат административни коефициенти при определяне на цените за отстояние от морето или регулацията на населените места. Няма данни каква част от всички замени на държавни земеделски земи са сключени при използване на занижени административно определени цени, но данните за 2005 г. са за 54 650 дка общо, а за 2006 – 26 646 декара. След 01.01.2007 г. са сключени 440 сделки за замяна на ДПФ, от които за 74 сделки е последвала промяна на предназначението на земята. Показателен за вида на тези замени е следният пример – през 2006 г. „Рийс интернешънъл“ АД заменя свои 650 дка земи във Видинско срещу 403 дка дюни (описани като пасище 10. категория) в Шкорпиловци, които са оценени за 55 673 лв., или по 13 ст. квадратния метър.

По подобен незавършен начин стои и въпросът с бъдещето на тези заменени гори. С цел да се защитят беше заложена и в стария, и в действащия Закон за горите забрана за промяна на начина на трайно ползване на заменените гори. За съжаление тази забрана остана да виси във въздуха по отношение на начина, по който се прилага. Съгласно ЗУТ и ЗГ това трябва да стане чрез общите устройствени планове и областните планове за развитие на горските територии. Практиката показва, че за съжаление някои регионални дирекции по горите, които са част от тези процеси, не са винаги на висота. Например приетият Общ устройствен план на Община Варна и проектът за ОУП на Община Шабла предвиждат за урбанизация заменени гори, това се случва с Областния план за развитие на горските територии на област Смолян. Допълнително трябва да се посочи, че не са приети никакви стъпки към ограничаване на застрояването на заменените гори с променено предназначение – 4607 декара. Нещо повече – действащият Закон за горите защитава тяхната урбанизация чрез §5, ал. 8.

Ако се върнем към заменките на гори в периода 2007 – 2009 г., ще трябва да отчетем, че и при тяхната оценка има сериозни проблеми.

За този период МЗХГ е сключило 131 сделки. При тях то замени свои

24 629 дка, оценени на 129 млн. лв. срещу 86 249 дка собственост на частни лица, оценени на 140 млн. лева. След шест години оценки на помощта в края на 2019 г. МЗХГ заяви, че е установило непозволена държавна помощ в размер на 80 милиона и тръгна да си я прибира. След анализ на оценките става ясно, че държавна помощ всъщност е нямало. Оказа се, че имотите на държавата по морето и планинските курорти вместо да поскъпнат, поевтиняват до 119 милиона, или с 8 %. Имотите на частните лица също поевтиняват – от 140 на 48.6 млн. лв., или с 65 %. Тази разлика от 8 пъти в оценките се обяснява със законово определената методика на изчисляване на пазарната стойност.

При анализ на докладите виждаме някои проблеми – например не са посочени конкретни данни за сделките, използвани като пазарни аналози, освен обобщени средни цени от определен брой сделки, което позволява безконтролното манипулиране на данните за тези цени чрез включването и изключването на произволни сделки. В някои от докладите са изпуснати сделки, които дават най-добри индикации за реалните пазарни нива: (а) сделки със самите заменени гори, продадени или ипотекирани на многократно по-висока цена (напр. в докладите за Балчик, Варна, Каварна, Смолян); (б) сделки, които са налични в докладите на съседни заменки (Камчийски пясъци, Карадере, Варна, Крайморие); (в) сделки от свободния пазар (Камчийски пясъци, Каварна, Рила, Иракли, Пирин, Крайморие, Смолян). В докладите за Рила са използвани справки за сделки в общините Костенец и Ихтиман на 30 км разстояние от териториите с действителните заменки в района на с. Говедарци.

В някои доклади като пазарни аналози са използвани сделки, които не са резултат от свободния пазар, а продажби на държавни имоти от публични институции въз основа на административно определени цени (Камчийски пясъци, Балчик, Карадере, Варна), сделки между свързани лица като роднини или търговски дружества с общ собственик (Рила, Каварна) или прехвърляне на имот по алеаторни договори срещу задължение за грижи (София). В нито един доклад не са използвани коефициенти за корекция на цените на имотите от пазарните аналози по отношение на параметри като размер на имотите, достъп до инфраструктура, атрактивност, перспективи за урбанизиране. В същото време в повечето доклади са включени като пазарни аналози сделки за имоти, които

са разположени в недостъпни територии без никакъв инвестиционен потенциал. В някои доклади като пазарни аналози са използвани сделки за продажбата на много имоти или за имоти с хотелски сгради, а в докладите общите цени за тях са използвани за единичен имот, без да се извади стойността на останалите имоти в сделката (Карадере, Варна) или без да се извади стойността на сградите (Рила). В някои случаи (Балчик, Каварна, Иракли, Варна, Пирин, София) използваната в оценката цена по дадена сделка е изкуствено занижена, като не е отчетено, че тя не касае цялата площ на съответния имот, а продажбата на идеални части от него. В пазарните оценки не е отчетен фактът, че някои заменки са включени в обхвата на приложени ОУП или ПУП и представляват гори в урбанизирани територии – „Артстрой турс“ ООД и „Трейшън клифс енд спа резорт“ АД.

В много случаи (напр. Камчийски пясъци, Балчик, Варна, Пампорово и др.) определените пазарни оценки са значително по-ниски от административно определените цени, в резултат на което част от бенефициентите вместо да възстановят незаконна държавна помощ, ще могат да претендират да получат крупни суми обратно от държавата (напр. „Мирта инженеринг“ ЕООД, Е. Станева, „Трейшън клифс голф енд спа резорт“ ЕАД, Г. Ганчев и други). В няколко случая на заменки, извършени в сходен период и за държавни гори, разположени в близост едни до други, определените пазарни оценки се различават значително, което е индикация за толериране на едни бенефициенти спрямо други:

- пазарната оценка за държавните гори, придобити от Гл. Генова на 18.11.2008 г. е 38 лв./м², а за придобитите в съседство гори от „Мирта инженеринг“ ЕООД и „Бета форест“ ЕООД на 07.05.2007 г. – между 1 и 2 лв./кв. метър.

- пазарната оценка на държавните гори в м. Сребристия бряг, придобити на 17.07.2007 г. от „Ол сийз пропърти“ ООД и „Ол сийз пропърти 2“ ООД е 19.35 лв./м², а на разположените в съседство държавни гори, придобити от Д. Димитров и „Теди-СМ“ ЕООД през 2008 – 2009 г. – съответно 1 лв./м² и 6 лв./кв. метър.

Че методиките за оценка на имотите и на държавната помощ са неправилни, е показателен и обратният пример – фирмата „Боби 2004“, получила 468 дка в Разлог, оценени на 733 500 лв., срещу свои 797 дка гори в Родопите, ще трябва да доплати 960 000 лв., което е с повече от 200 000 лв. от стойността

на получения имот, без да се смятат родопските гори. Като цяло изчислената стойност на получените от частните лица гори заедно със стойността на изчислената помощ е точно 129 млн. лева, т.е. колкото са и оценките в периода 2007 – 2009 година.

По данни на Министерство на финансите част от получателите на помощта вече са завели дела в съда за оценките (които с голяма вероятност ще спечелят), друга част са фалирали, трети от десетина години вече са прехвърлили и имоти, и пари в други фирми и да имат желание, не могат да ги върнат заради проблем в законодателството. По експертни оценки от поисканите 80 млн. лв. държавата едва ли ще прибере повече от 20 милиона. По правилата на Европейския съюз държавата се глобява с размера на невъзстановените помощи в полза на бюджета на ЕС. Тоест след 14 години работа, който е взел – взел, а България ще трябва да внесе около 60 млн. лв. от нашите данъци в бюджета на ЕС.

Какво може да се направи в тези случаи, за да се минимализира въздействието върху свободния пазар и конкуренцията от сделките с държавна собственост със занижена стойност?

Не би могло да се търси едно единствено решение и действията трябва да са комплексни. В тях може да се включат:

- Публичност на всички сделки с държавни и общински горски и земеделски земи, при които са използвани административно определени занижени цени. Да се допълнят кадастрални карти и кадастралните регистри с всички имоти, обект на сделка между държавата и частни лица, с наложени ограничения.

- Законодателни изменения за спиране на урбанизацията на бивши държавни горски и земеделски имоти, обект на сделки, при които са използвани нормативно определени непазарни цени. Заличаване на § 5, ал. 8 от Закона за горите.

- Областните управи да заведат дела за разваляне на нищожните сделки с държавни горски и земеделски имоти, публична държавна собственост – плажове, дюни и защитени територии.

- Законодателни изменения относно начина на оценка на имотите с цел премахване на симулирани пазарни оценки.

- Законодателни изменения за създаване на форма на връщане на непозволена държавна помощ от настоящи собственици на имоти, както и за разваляне на сделки, чрез които е осъществена държавна помощ.

Опазване на горите

Гражданска платформа, подкрепена от ИАГ, следи за незаконни дейности в горите

ИДЕЯТА

Според авторите на платформата „Защити гората“ всеки човек със смарт телефон в ръка може да упражнява контрол върху случващото се в горите, като подаде онлайн сигнал, ако има съмнение за нарушения. Всички подадени сигнали подлежат на проверки от ИАГ, резултатите от които стават публични с качването им в платформата. Подаването на сигнали е много улеснено чрез конкретни указания за разпознаване на нарушенията (незаконна сеч, незаконен транспорт на дървесина, браконьерство и други) и чрез визуализиране на карта с координатни точки, информация за сигнала и за резултатите от извършените проверки. „Приложението носи пълна прозрачност. То позволява на всеки гражданин за две минути да подаде сигнал със снимки и информация от всяка точка на България. Този сигнал веднага се вижда на интернет точката, дава му се входящ номер и след най-много две седмици подателят на сигнала получава публичен отговор, който всеки гражданин може да прочете. Тази прозрачност стимулира колегите от регионалните дирекции по горите да извършват проверки и да не се страхуват да разкриват злоупотребите, защото всичко вече е публично. Имаме сигнали, които се подават от директори на горски стопанства. Те са свидетели, че публичността ще защити и тях, и гората“, заявява Александър Дунчев.

РАВНОСМЕТКАТА

Само за месец към платформата „Защити гората“ са подадени 110 сигнала от граждани за извършване на незаконна сеч, транспорт на дървесина, браконьерство и депониране на строителни отпадъци в горски територии. За две трети от тях са извършени проверки.

„Гражданският контрол работи и дава резултати. От август започнахме кампания – пет дена в седмицата извършваме проверки по сигнали на граждани на посочени от тях места. Първите проверки бяха в териториалния обхват на Природен парк „Витоша“, ДГС – Ихтиман, РДГ – Пазарджик. Само с помощта на хората установихме множество реални проблеми. Това е нашият начин – чрез пълна прозрачност. Ако подателите настояват за анонимност, ние се съобразяваме с това изискване“, категоричен е Александър Дунчев. По информация на

ИАГ една трета от подадените досега сигнали са с установени нарушения. „Благодарение на гражданския контрол имаме по-голяма успеваемост. Само от наскоро направена проверка по граждански сигнал в Ихтиман съставихме 10 акта. Най-много сигнали се подават за района около София, Родопите, Стара планина. Явно там населението е най-активно“, заключава изпълнителният директор на ИАГ.

Светлана БАТАШКА

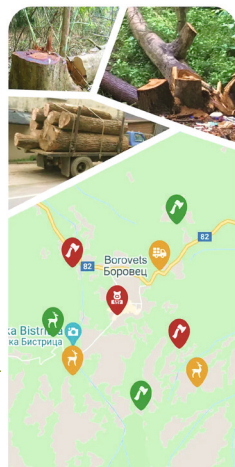
Опазването и грижата за горите са от изключителна важност. Устойчивото им управление и запазването им за следващите поколения се превръща в обществена кауза. „Интересът на обществеността към горите в последните години непрекъснато нараства и това е обяснимо предвид широко обсъжданата тема за ролята им за овладяване на промените в климата в световен мащаб. Обществото е изключително чувствително към всичко, което се случва в горите, и се нуждае от ефективен диалог с нас. По тази причина предприемаме редица стъпки за засилване на диалога с обществеността, включително и в посока гражданите ефективно да участват в процеса на контрол“, посочва д-р инж. Александър Дунчев – изпълнителен директор на Изпълнителната агенция по горите.

С подкрепата на ИАГ природозащитници създадоха приложението „Защити гората“ за подаване на сигнали за незаконни дейности в горите. Инициативата приобщава гражданското общество към каузата за опазването на горите и биоразнообразието в България и подкрепя дейността на служителите на ИАГ, споделят партньорите. Зад платформата „Защити гората“ застанаха две граждански организации – „Гората.бг“ и „Природен“.

КОИ СА ТЕ

Зад „Гората.бг“ – най-голямата доброволческа инициатива у нас, стои Никола Рахнев. Човекът, обещал да залеси 3 млн. дървета в България до 2025 година. За десетте години от съществуването на инициативата са залесени 1.4 млн. дървета с помощта на доброволци от цялата страна.

Зад „Природен“ стоят млади хора, решили да останат анонимни. „Ние сме група от младежи, които въпреки различните си занимания и посоки на развитие, сме обединени от любовта към българската природа и общото ни желание да я запазим такава, каквато я обичаме – хубава и чиста. Навсякъде около нас виждаме последиците от сериозното замърсяване, което все повече се засилва в страната ни“, е тяхното послание. Визитката им са над 600 успешни акции в различни точки на България и над хиляда последователи.

Нашият основен съюзник в променящия се свят

Европейската комисия прие на 16 юли Стратегия за опазване и възстановяване на горите в ЕС до 2030 г. – водеща инициатива на Европейския зелен пакт, която ще допринесе за намаляване на емисиите от парникови газове с най-малко 55 % до 2030 г. спрямо равнищата от 1990 година.

Целта на Стратегията е приспособяване на европейските гори към условията, породени от изменението на климата, което е предпоставка те да продължават да изпълняват своите социално-икономически функции. В нея се посочва, че горите и залесените площи покриват над 43.5 % от територията на Европейския съюз, или близо 182 млн. хектара. Те са основният съюзник на хората при адаптирането към климатичните промени и в усилията за запазване на биологичното разнообразие и ще изпълняват жизненоважна роля за превръщането на Европа в първия континент, постигнал климатичен неутралитет до 2050 година. Европейските гори са подложени на нарастващ натиск – отчасти в резултат на естествени процеси и промени в климата, но и заради човешката дейност. В Стратегията са залегнали конкретни действия за подобряване на мониторинга върху горите, за по-ефективното им опазване и възстановяване. Тя се ангажира със строгото опазване на старите гори и ще гарантира устойчивото им управление по начин, запазващ жизненоважните екосистемни услуги, които предоставят на обществото.

Ролята на всички стопани на гори е определена като ключова и е дадена възможност да бъдат разработени финансови схеми, по-специално за собствениците и управителите на частни гори, за възмездяване при предоставяне на алтернативни екосистемни услуги – например за поддържане на части от техните гори непокътнати. Те ще бъдат подкрепени чрез стимули и финансова помощ, за да опазват и възстановяват дърветата и повишават тяхната устойчивост. Ще бъдат изпълнявани програми за обучение и консултации за прилагане на управление на горите, адаптирано към променящия се свят.

Европейската комисия ще работи съвместно с държавите членки, за да бъде подкрепено горското стопанство чрез ускорено внедряване на иновации, насърчен обменът на знания, сътрудни-

чеството, образованието, обучението и консултациите в подкрепа на практиките за устойчиво управление на горите, да се осигури съответствие между търсенето и предлагането на работни места, както и за да се отключи социално-икономическият и екологичният потенциал на горите в селските райони. За нарастващата многофункционална роля, която горите ще изпълняват в прехода към неутрално по отношение на климата бъдеще, ще са необходими специалисти в различни области, затова ще бъдат създадени помощни инструменти за развитието на необходимите нови умения.

В Стратегията е предложена законодателна инициатива, чрез която да се подобри мониторингът, събирането и обобщаването на нужната информация за горите. Изграждането на база данни за горските територии ще даде цялостна картина на тяхното състояние, стопанисване и бъдещо развитие, която ще гарантира, че горите могат да изпълняват своите многобройни функции и да отговарят на изискванията на обществото. Новата рамка на ЕС за мониторинг ще укрепи допълнително Европейската информационна система за горите и ще доразвие нейната инфраструктура.

В документа се посочва, че промишлените отрасли, които работят с дървесина, представляват 20 % от производствените предприятия в целия ЕС, осигуряващи 3.6 млн. работни места, с годишен оборот 640 млрд. евро. Призивът е да бъде даден приоритет на дълготрайните продукти от дървесина, които могат да заместят тези от изкопавими суровини. Цели се произведените по устойчив начин дълготрайни продукти от дървесина да допринесат за задържането на въглеродни емисии. Строителният сектор например предоставя отлична възможност за използването на повече дървесина, която ще бъде поддържана и използвана повторно. В рамките на инициативата „Нов европейски Баухаус“ ще се предоставя подкрепа за иновативни проекти в строителството с дървен материал. Вместо да се увеличава дърводобивът от горите обаче, ще се даде приоритет на повторното използване и рециклиране на всички продукти на основата на дървесина.

В Стратегията е подчертано и значение-то на биоикономиката, която се основа-

ва на недървесни ресурси, включително дейностите за отдих и екотуризъм, за да се диверсифицират доходите в селските региони и да се генерират съпътстващи ползи за биологичното разнообразие.

Поет е ангажимент да бъдат залесени допълнително още 3 млрд. дървета до 2030 г. при съобразяване с биологичното разнообразие и с очакваните бъдещи климатични условия. Това означава, че правилното дърво ще бъде залесено на правилното място за постигането на правилната цел в горите, градските райони и в земеделските земи. Стратегията е придружена от списък с насоки за изпълнение на ангажимента чрез дългосрочна схема за планиране и мониторинг. Ролята на Комисията ще бъде да популяризира, мотивира, улеснява, отчита и следи за напредъка на кампанията. Успехът на инициативата ще зависи до голяма степен от активността на местно равнище. Хората, сдруженията, предприятията, публичните органи ще бъдат насърчавани да участват в нея. За финансиране на разходите като закупуване на фиданки, подготовка на почвата, работна сила за залесяване и последващи грижи за дърветата ще бъдат предоставени необходимите механизми. Европейците ще имат възможност да следят напредъка в залесяването чрез уебсайт и интерактивна онлайн карта с интегриран брояч „Map-My-Tree“ („Покажи на картата моето дърво“), разработен от Комисията съвместно с Европейската агенция за околната среда.

Не на последно място, Стратегията цели създаване на пространство, което да приобщи собствениците и управителите на гори, представители на промишлеността и академичните среди, както и гражданското общество в държавите членки. В него ще бъде обсъждано бъдещето на горите в Европейския съюз и начините за съхраняване на ценните природни активи за поколенията.

Понастоящем Комисията работи по ново законодателство за справяне с процеса на обезлесяване и деградация на горите, като предложението ще бъде готово до края на 2021 година. Целта е да се предотврати продажбата на пазара на ЕС на продукти и стоки, причиняващи обезлесяване.

Източник: www.ec.europa.eu

Здравето на гората през призмата на проект „Зелено бъдеще“

Д-р инж. Петя МАТЕВА – главен експерт,
д-р инж. Нестор ДОМУСЧИЕВ – главен експерт,
инж. Вейсел КАРАКИЯ – младши експерт в ИАГ,
инж. Къньо СТОЯНОВ – заместник-директор на РДГ – Сливен,
инж. Зорка МИНЧЕВА – главен експерт в РДГ – Сливен

Двугодишният трансграничен проект „Зелено бъдеще“, изпълняван от Регионалната дирекция по горите в Сливен – водещ партньор, и Дирекцията по управление на горите в Одрин, Турция, приключи в края на юли. Като външни експерти са привлечени учени от Лесотехническия университет и Истанбулския университет, Факултет „Горско стопанство“. Инвестиционният проект е съфинансиран от Европейския съюз чрез Програма „ИНТЕРРЕГ-ИПП за трансгранично сътрудничество България – Турция 2014 – 2020“ по приоритетна ос „Околна среда“. При изпълнението му е проучена динамиката на съхненето на иглолистни и широколистни насаждения от защитени зони за период от 10 години. Създадени са нови горски култури в трансграничната област между България и Турция, чието здравословно състояние и растеж предстои да бъдат проследени.

Като резултат от изпълнението на дейностите са разработени горски карти на трансграничния район, като е направена оценка на риска от пожари, клас на пожарна опасност (фиг. 1) и на въздействието на абиотични и биотични фактори в горите, съставен е План за действие на рискови гори в област Ямбол. От експерт на ИАГ е проведено тренинг обучение „Реакция при криза в гората“, демонстриращо рисковете, на които са изложени горите, и нужните действия при възникване на бедствие – пожар, съхнене, болести по растенията и животните.

Организирано е мероприятие „Ден на здравословен начин на живот и билки“, на което са представени традиционни и нови виждания за начина на живот от водещите лектори – ортопед-травматолог и експерт по здравословно хранене.

Във всяка от двете държави – партньори по проект „Зелено бъдеще“, са създадени 40-декарови насаждения, за да бъде проучено влиянието на биотичните и абиотичните фактори, както и планове за опазване на горските екосистеми. През 2020 г. на територията на ДГС – Елхово, в отдел 143-з, е залесена култура с церови семена фиданки (сн. 1), отгледани в Държавния горски разсадник

„Трънково“. През същата година на територията на Дирекцията по управление на горите – Одрин, са залесени фиданки от американски червен дъб (*Quercus rubra*).

За България и Турция са закупени по 6 мобилни климатични станции със сензори за температура, влажност на въздуха, посока и сила на вятъра, почвена влажност и киселинност на 40 – 80 см дълбочина (сн. 2). Целта е да бъдат отчитани факторите, влияещи върху съхненето на борвите култури.

Принос на Република България

Здравословното състояние на културите в обследваните български площи е анализирано чрез дендрохронологичен анализ. Доказан е стресов период през 2007 – 2009 г., който обаче не е причинил загуба

на годишен прираст по диаметър. Днес културите в изследвания район също са в стресов период, започнал през 2017 г., а състоянието на черния и белия бор през последните години като цяло е влошено. Основен фактор за това е неподходящият температурно-валежен режим – температурата на въздуха и валежите са отговорни за повече от 60 % от варирането на прирастовите хронологии в изкуствените насаждения. Установени са 6 вида болести по иглиците, клонките и корените на бора – *Armillaria ostoyae*, *Heterobasidion annosum*, *Cenangium ferruginosum*, *Sphaeropsis sapinea*, *Lophodermium pinastri* и *Mycosphaerella pini*. Описани са и вторични вредители – 8 вида стъблени и листоповреждащи насекоми – *Ara-*

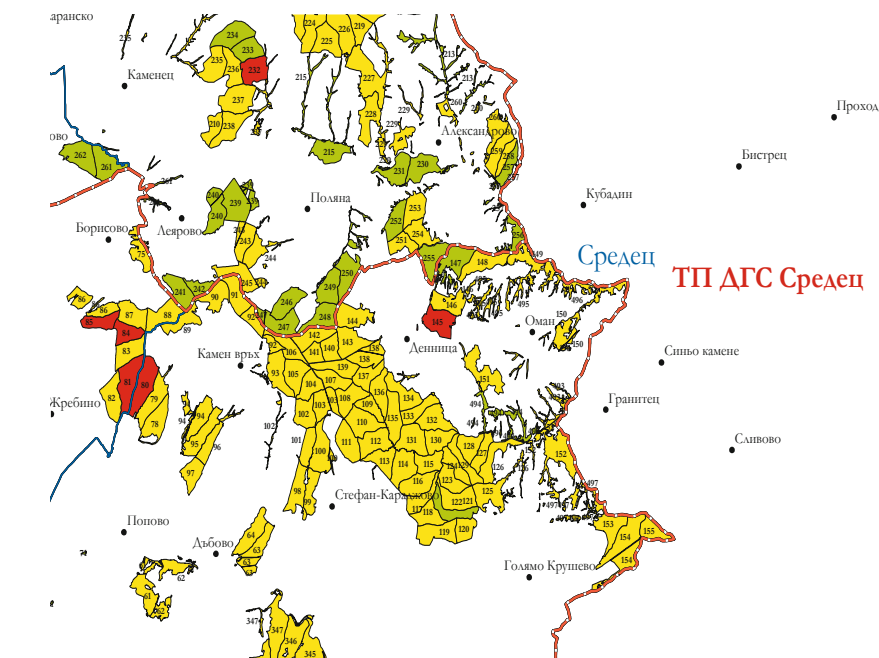
duus cinnamomeus, Hylobius abietis, Ips acuminatus, Ips sexdentatus, Monochamus galloprovincialis, Rhyacionia buoliana, Thaumetopoea pityocampa и *Tomicus piniperda*.

Подчертана е необходимостта от навременна трансформация на боровите култури със силно влошено състояние в естествени насаждения от автохтонна дървесна растителност. На ерозиранни терени обаче е необходимо да продължи създаването на горски култури от пионерни дървесни видове в зависимост от съответната надморска височина. Акцентирано е и върху нуждата от провеждане на отгледни сечи с цел повишаване на общата устойчивост на културите. Един от основните изводи е, че при по-добри месторастения културите в сравнително добро здравословно състояние е възможно да се стопанисват при турнуса до 60 г., което е предизвикателство пред въведения нормативен ред от 80 г. за високостъблените гори.

На бедни месторастения, извън естествения им ареал и при влошено състояние, възобновителните мероприятия могат да започнат и при 40 г., като при белия бор е нужно периодът да е по-малък, отколкото при черния бор.

Принос на Република Турция

По проект „Зелено бъдеще“ са проучени факторите, влияещи върху съхненето на черноборовите култури в региона на Лалапаша. Освен човешката дейност голяма опасност за горите представляват засушаванията, измръзванията, влиянието на снеговете и ветровете, както и насекомните вредители и патогенни гъби. Основни насекомни вредители в региона са *Thaumetopoea wilkinsoni*, *Thaumetopoea pityocampa*, *Orthotomicus erosus*, *Ips sexdentatus*, *Ips typographus*, *Tomicus destruens*, *Tomicus minor*, *Rhyacionia buoliana*, *Dioryctria sylvestrella*, *Pissodes castaneus*, *Rhagium inquisitor*. Борбата с

ЛЕГЕНДА

- Населени места
- Граница на ДГС/ДЛС
- Граница на община
- КЛАС НА ПОЖАРНА ОПАСНОСТ
- I Клас
- II Клас
- III Клас

Фиг. 1. Клас на пожарна опасност

тях включва задължително провеждане на санитарни и принудителни сечи, премахване и унищожаване на кората на повредените дървета, поставяне на феромонови уловки, както и последващи наблюдения на засегнатите площи.

Като основен гъбен патоген в региона е установен *Armillaria mellea*. Наред с климатичните промени, основна причина за разпространяването на гъбните патогени е залесяването с фиданки с немесен произход. Значими повреди се причиняват и от черния имел (*Loranthus europaeus*). Изследвано е и обезлистването на култури в региона чрез проучване върху 9000 дървета, като са отчетени особеностите на почвите, върху които са разпространени изсъхналите дървета.

От Република Турция е закупен дрон „DJI Phantom 4 pro“ за изследване на уврежданията в горите. С него е възможно да бъдат изготвени и карти на моментното фито-

санитарно състояние на културите – основа за последващи действия.

Пожарите в региона са причинени изцяло от човешка дейност, като площта им е относително малка. Изпълнява се план за действие при пожари за периода 2018 – 2022 г. на Дирекцията за управление на горите – Одрин.

Съвместната работа на екипите от Република България и Република Турция по проект „Зелено бъдеще“ представлява актуален преглед върху действащите биотични и абиотични фактори върху здравословното състояние на иглолистните гори в обследваните райони. Осъществен е обмен на опит и знания, традиции и полезни практики в областта на мониторинга, ранното откриване и овладяване на съхненето и влиянието му върху горските микро- и макроекосистеми чрез разработване и съвместно проучване на рисковите зони.

Проектът приключи с изразена готовност от двете страни за съвместно сътрудничество, което ще обезпечи наличието на здрави и устойчиви насаждения. Въз основа на разработките и получените резултати предстои екипът от РДГ – Сливен, да внесе в ИАГ доклад с конкретни предложения за допълнение на методиката за оценка на риска от пожари на регионално ниво и план за действие в рисковите гори в проучвания район.

Организираният ловен туризъм в Република България през 2020 г.

Инж. Кристина ИВАНОВА – старши експерт в отдел „Ловно стопанство“ на ИАГ

Приходите по линия на организирания ловен туризъм (ОЛТ) за 2020 г. са 5 681 465 лева. Данните са до 31.12.2020 г. и обхващат информация, подадена от държавните ловни и горски стопанства и ловните сдружения. Приходите само от държавните ловни стопанства за миналата година са 3 199 076 лв., като начело е ДЛС „Кормисош“ – Лъки, следвано от Държавните ловни стопанства „Воден – Ири Хисар“, „Тракия“ – с. Стряма, и „Росица“ – м. Лъгът.

Заради създамата се епидемична обстановка в Европа във връзка със заболяването COVID-19 през 2020 г. бе отчетено съществено понижаване в броя на българските и чуждестранните ловци, посетили държавните ловни стопанства и дивечовъдните участъци по линия

на организирания ловен туризъм. През миналата година са ловували 2625 ловци, от които 2331 българци и 294 чужденци, което е с 40 % по-малко в сравнение с 2019 година. Основната част от чуждестранните ловци, посетили страната за лов на едър дивеч, са от Германия, Испания, Италия и Франция. Към дребния дивеч предпочитания имат предимно ловците от Италия, Гърция, Испания и Франция.

Трофеи. България е страна с традиции в отстрела на трофейни екземпляри и голяма част от любителите на лова идват именно с тази цел. В последните години най-предпочитан от чуждестранните ловци бе ловът на дива свиня поради атрактивните ловностопански райони, с които страната разполага, както и за-

ради възможността за отстрел на трофейни животни. През 2020 г. обаче вследствие на преминалата вълна от заболяването африканска чума по свинете и намалялата популация на дива свиня с около 2/3 от запаса интересът на ловците бе насочен към останалите видове едър дивеч, в т.ч. благороден елен, муфлон, сърна и елен лопатар. Едни от най-посещаваните Държавни ловни стопанства за лов на едър дивеч през 2020 г. са „Кормисош“ – Лъки, „Воден – Ири Хисар“, „Росица“ – м. Лъгът, „Черни Лом“ – Попово, и „Граматиново“ – Граматиново. Що се отнася до дребния дивеч, предпочитанията на ловците през 2020 г. са към безкас, пъдпъдък, фазан и яребица, като най-посещавани са Държавните ловни стопанства „Тракия“ – с. Стряма, „Балчик“ – Балчик, „Дунав“ – Русе, „Тополовград“ – Тополовград, и „Граматиново“ – Граматиново.

През миналата година от отстреляните по линия на организирания ловен туризъм трофейни благородни елени 44 са със златен медал, 42 – със сребърен, и 46 – с бронзов. При елена лопатар от всички отстреляни 51 екземпляра 18 са със златен медал, 19 – със сребърен, и 14 – с бронзов. Муфлонът, като един от перспективните и търсени ловни видове, също дава своя принос за организирания ловен туризъм. През 2020 г. са отстреляни 26 муфлона, от които 7 са със златен, 11 – със сребърен, и 8 – с бронзов медал. При дивата свиня от всички

Таблица 1 Най-добрите трофеи от благороден елен, елен лопатар, муфлон, дива свиня и сърна, оценени по системата CIC (2011 – 2020)

Вид дивеч	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Благороден елен	240.76 т. ДЛС „Дунав“	250.30 т. ДЛС „Черни Лом“	241.74 т. ДЛС „Черни Лом“	240.49 т. ДЛС „Паламара“	258.57 т. ДЛС „Каракуз“	245.18 т. ДЛС „Дунав“	246.01 т. ДУ „Елджик“	239.27 т. ДЛС „Паламара“	250.73 т. ДЛС „Черни Лом“	250.7 т. ДГС – Свищов
Елен лопатар	191.96 т. ДЛС „Искър“	190.64 т. ДЛС „Искър“	204.18 т. ДЛС „Искър“	205.64 т. ДЛС „Искър“	205.88 т. ЛС „Искър“	210.18 т. ДЛС „Тервел“	205.36 т. ДЛС „Искър“	206.72 т. ДУ „Студен кладенец“	203.01 т. ДЛС „Искър“	177.94 т. ДЛС „Тракия“
Муфлон	213 т. ЛС „Бялка“	218.05 т. ЛС „Бялка“	225.5 т. ДЛС „Черни Лом“	226 т. ДЛС „Балчик“	229 т. ДЛС „Витина“	235 т. ДЛС „Балчик“	205.60 т. ДЛС „Несебър“	225.25 т. ДЛС „Паламара“	230.15 т. ДУ „Елджик“	211.65 т. ДЛС „Воден“
Дива свиня	130.80 т. ЛС „Бялка“	136.99 т. ДГС – Върбица	131.73 т. ЛРД	135.8 т. ДЛС „Витина“	143.4 т. ДЛС „Паламара“	137.18 т. ДЛС „Кормисош“	138.90 т. УОГС – Юндола	138.75 т. ДЛС „Извора“	147.35 т. ДУ „Мурата“	142 т. ДУ „Боровец“
Сърна						174 т. ДЛС „Тракия“	162.8 т. ДГС – Силистра	175.58 т. ДГС – София	155.85 т. ДУ „Бутора“	232.12 т. ДЛС „Тервел“

Таблица 2 Приходи по линия на организирания ловен туризъм (в лева)

2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
4 008 000	5 420 000	4 170 000	4 570 000	5 025 000	6 475 000	6 090 000	6 570 000	7 470 000	5 826 000	5 681 465

Забележка: За 2019 и 2020 г. данните са отразени за календарната година, докато за предишните периоди са представени по сезони.

Таблица 3 Разпределение по медали при благородния елен, елена лопатар, муфлона и дивата свиня (2009 - 2020)

Вид дивеч	БЛАГОРОДЕН ЕЛЕН			ЕЛЕН ЛОПАТАР			МУФЛОН			ДИВА СВИНЯ		
Година	Златен медал	Сребърен медал	Бронзов медал	Златен медал	Сребърен медал	Бронзов медал	Златен медал	Сребърен медал	Бронзов медал	Златен медал	Сребърен медал	Бронзов медал
2009	21	27	23	2	1	3	7	14	5	44	50	70
2010	31	22	18	16	6	3	5	9	9	48	27	28
2011	13	18	19	7	1	4	7	6	6	30	22	44
2012	30	45	38	6	12	16	7	17	2	51	33	50
2013	24	45	40	17	10	15	6	13	9	44	48	66
2014	44	50	34	25	13	13	8	8	17	42	39	54
2015	27	49	36	21	9	19	9	6	6	45	39	59
2016	36	59	36	26	21	15	9	5	16	63	68	78
2017	53	66	42	19	23	14	2	7	8	88	58	121
2018	39	74	49	33	19	19	12	19	23	86	80	123
2019	62	54	49	16	27	15	8	11	12	97	78	11
2020	44	42	46	18	19	14	7	11	8	44	52	78

Таблица 4 Запас на основните видове дивеч (1999 - 2020)

Година	Благороден елен	Елен лопатар	Сърна	Дива свиня	Дива коза	Муфлон	Глухар	Зубър	Тибетски як	Заяк	Фазан	Яребица	Кеклик
1999	18 974	4200	69 795	41 536	1799	2066	2389	70	37	460 572	117 569	317 610	39 012
2000	18 262	4306	71 572	44 994	1779	2279	2737	69	21	481 025	115 783	312 976	36 726
2001	17 542	3731	63 610	46 663	1820	2194	2470	62	19	474 461	105 401	288 739	28 336
2002	16 264	3748	57 245	42 322	1811	2111	2533	67	20	390 567	79 865	232 176	20 906
2003	14 310	4055	61 800	42 410	2035	2250	2740	51	21	354 635	76 950	210 920	19 215
2004	15 030	4291	63 161	45 788	1836	2216	2693	51	17	391 343	77 660	226 328	18 386
2005	16 021	4708	66 552	52 854	2106	2667	2793	51	17	422 675	92 079	252 729	20 626
2006	17 593	5318	68 862	58 448	2112	3133	2816	49	16	374 149	97 323	216 428	20 394
2007	18 520	5619	71 180	63 216	2220	3844	3200	54	12	389 195	111 018	239 526	13 227
2008	19 067	5545	73 295	63 963	2352	4372	3359	28	12	388 541	112 004	258 209	22 586
2009	18 653	5243	74 002	64 852	1465	4235	2742	19	18	386 952	108 620	262 991	21 402
2010	19 590	5843	79 264	71 204	1524	4430	2824	19	18	400 262	120 680	281 611	21 811
2011	21 140	6247	85 648	76 402	1488	4763	2624	19	18	402 886	127 730	303 054	22 259
2012	21 346	6538	87 720	79 281	1547	4595	2649	25	18	390 914	139 577	309 404	22 860
2013	22 780	7277	94 410	82 593	1754	4364	2789	31	22	375 934	138 770	315 910	21 467
2014	23 930	7350	99 750	86 720	1760	4480	2910	31	23	371 930	139 810	316 510	21 380
2015	24 423	7306	102 202	90 161	1838	3553	3000	32	22	362 600	147 282	323 841	19 970
2016	25 910	8159	106 573	89 183	1945	3753	2940	29	23	353 366	151 622	328 436	18 844
2017	27 945	8544	111 011	94 913	2100	4043	3249	32	23	351 391	163 253	333 506	18 315
2018	29 598	9421	116 693	100 078	2267	4219	3229	36	20	351 742	171 871	324 282	18 820
2019	31 227	9761	121 131	97 681	2505	4415	3303	48	20	353 290	180 545	324 867	17 601
2020	31 406	10 312	123 850	50 397	2657	4680	3233	62	19	354 124	192 596	328 581	16 507

отстреляни екземпляри 44 са със златен медал, 52 – със сребърен, и 78 – с бронзов, или общо 174 са с отличия.

От отстреляните сърни броят на оценените с медал е 63, от които 15 – със златен,

18 – със сребърен, и 30 – с бронзов. Подобен бе и досегашният национален рекорд за сръндак с отстреляния в ДЛС „Тервел“ – гр. Тервел, екземпляр, оценен с 232.12 т. по системата СІС.

Таблица 5 Ползване на едър, дребен дивеч и хищници през 2020 г.

ЕДЪР ДИВЕЧ

благороден елен	1240
елен лопатар	1290
сърна	2060
дива свиня	18 832
муфлон	153
дива коза	29
тибетски як	3
глухар	7
дива пуйка	8

ДРЕБЕН ДИВЕЧ

заяк	5203
фазан	33 628
яребица	24 625
нутрия	171
пъдпъдък	428 297
гургулица	156 793
гривяк	81 298
бекас	13 786
бекаси	527
сврака	12 852
голяма	
белочела гъска	1142
патици, разрешени за лов	39 446

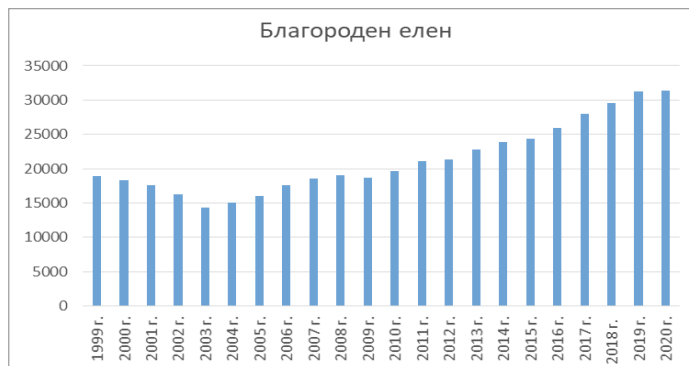
ХИЩНИЦИ

вълк	402
чакал	41 089
лисица	21 403
бялка	1408
язовец	915
черен пор	370
скитащи кучета	5170
скитащи котки	595

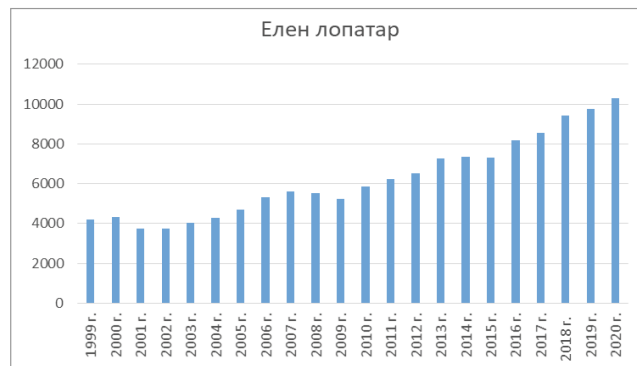
През последните години е налице постоянно нарастване на запасите на почти всички основни видове дивеч. Една от причи-

ните за това е правилното стопанисване на дивеча в държавните ловни стопанства. Изключваме дивата свиня, тъй като на терито-

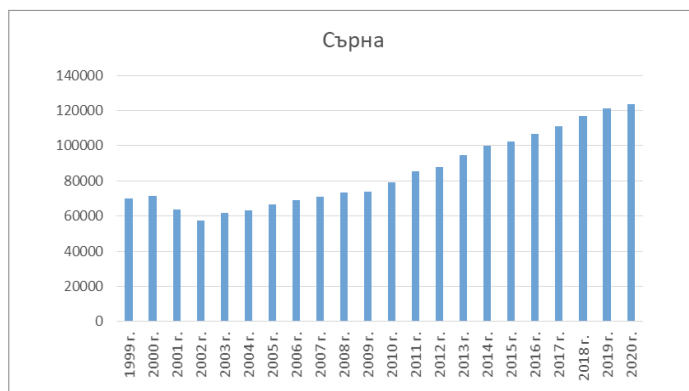
рията на страната през 2018 г. е констатирано първото огнище на африканска чума по свинете при популацията от диви свине.

Фиг. 1. При благородния елен нарастването на запаса от 2003 г. досега е постоянна величина. Достигнал е допустимия като цяло за страната, но все още е неравномерно разпределен. Най-високи са запасите в Североизточна България, като в повечето ловностопански райони те са над допустимите.

Фиг. 2. При елена лопатар запасът е над допустимия, като нарастването е почти идентично с това при благородния елен. Увеличават се запасите и извън заградените територии.

Фиг. 3. Ръстът на запаса при сърната е постоянен от 2002 г. досега, увеличил се е почти двойно, но все още е далеч от допустимия.

Фиг. 4. При дивата свиня запасите за 2020 г. са с около 50 % по-ниски от тези през 2019 г. вследствие на заболяването африканска чума по свинете.

Снимка: Йордан ДАМЯНОВ

Възможности за развитие на горския туризъм в България

Проф. д-р Красимира СТАНЕВА – Лесотехнически университет

Нарастващата необходимост от двигателна активност в естествена природна среда и осъзнатата потребност от повишаване на качеството на живот, основано на използването на горските ресурси, провокират интереса към развитието на горския туризъм. Времето на неорганизираното посещение на туристи в горските територии отмина през последните 5 години, а засиленият интерес към балансираното използване на природните ресурси в горите насърчава редица правителствени организации в Европа да организират туристическата активност в синхрон с начина на стопанисване на горите и възможностите за туризъм, които съществуват в тях. В редица държави са разработени правилници за ползване на туристическата инфраструктура, създадена през годините за целите на екотуризма, ловния и риболовния спорт/туризъм. Тя се адаптира към променените условия на стопанисване на горските екосистеми от позицията на приложение на екосистемния подход в тяхното управление. То по безспорен начин дава и своите положителни финансови резултати за тези, които го прилагат, и е пряко отражение на все по-нарастващата потребност от отдих и рекреация на открито в зелените горски системи.

Примерите за насърчаване на горския туризъм са многобройни, но специално внимание заслужава разработената от Грузия програма със съдействието на ООН и правителството на Швеция през 2019 г., с която се определят насоките за развитие на горски туризъм в страната. В Китай от 2015 г. ежегодно организират фестивал на горския туризъм. През октомври 2021 г. китайският град Ухан ще бъде негов домакин. Причината е осъзнатата роля на специализирания туристически продукт във възстановителния период за населението след COVID-19. Пандемията преаранжира неочаквано бързо мисленето в посока движение на открито, престой в енергично активни природни зони и постигане на психоемоционален комфорт, ползвайки възможностите на горските екосистеми.

Рекреационният потенциал на горските територии е добре проучен и

активно се прилага в разработването на разнообразни по своето съдържание туристически продукти повече от 130 години, които са достатъчно разпознаваеми сред професионалистите в сферата на туризма и общественото здраве. Така се развиват и утвърждават в годините туристически брандове, които са предпочитани от туристите за целогодишно преживяване – Black Forest tourism (Германия), Tirol, Herb themed cycle routes Salzburg Lake (Австрия) и други. Предлагащото тематично съдържание на отделните туристически пакети е с изключително разнообразие за туриста – физическа активност, психоемоционален комфорт и естетическа наслада от преживяването. Релаксиращият ефект в някои от предлаганите горскотуристически продукти се свързва със СПА и термални процедури, които допринасят за пълноценното възстановяване на човешкия организъм.

◀ Горски туризъм на територията на ДГС – Селище, домакин на учебна практика на студенти от ЛТУ, специалност „Алтернативен туризъм“

▲ Горски рекреационен туризъм със студенти от специалност „Алтернативен туризъм“ в ЛТУ, Костенски водопад

Япония има добър опит с предлагания forest medicine tourism, който е насочен към поддържане на здравословен начин на живот и е активна антистрес практика за индивида. В нашата страна е разработен специализиран туристически продукт – геомедицински туризъм, който се основава на двигателна активност в планински условия, минерално хранене и уелнес и СПА практики за участниците в горски условия. Насочен е към стимулиране на дихателната, терморегулаторната, кръвоносната, нервната, имунната и храносмилателната система в човека.

Горският туризъм е специализиран туристически продукт, използващ природните ресурси, развити в горски територии. Голямото разнообразие на абиотични и биотични компоненти в горската екосистема е сериозна предпоставка за развитие на успешен туризъм, насочен към здравна превенция. Реализирането на допълнителна стопанска дейност в горския сектор, от друга страна, дава положителен отпечатък върху социално-икономическото и екологосъобразното развитие на селските райони. Той допринася за балансирано отворено развитие на съответните административно-териториални единици.

Позабравената концепция „Здрави от природата“

Горският туризъм е една от първите форми на туризъм, възникнали в древността, който е свързан с миг-

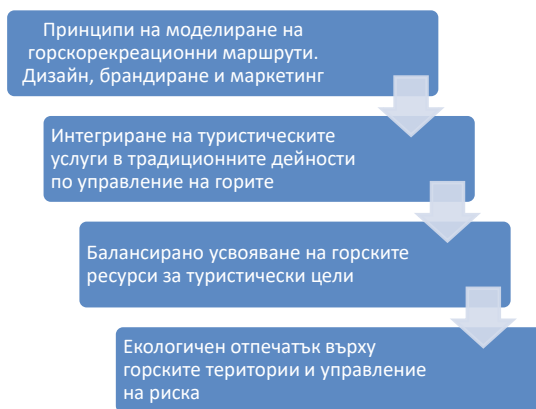
рацията на човека към териториите на горите, които са по-защитени, сигурни, комфортни и богати на източници на храна. Позабравеният от смартпоколения уют на живата природа и свързания с нея горски туризъм стана атрактивен за семейства с малки деца, за спортисти, които се възстановяват по традиция във високопланински спортни бази, но и за уелнес поколения, което разви своята здравна култура от фитнес залите, през диетичното и здравословно хранене, необходимост от активно движение в естествена среда, падащи слънчеви бани и поизбледяла горска романтика, достигайки до елементите на природосъобразен начин на живот.

Гората притежава мултифункционална роля, която се свързва с нейния рекреационен потенциал. Социокултурната ѝ роля се определя от значението ѝ за създаване на работни места, а оттук и свързаните с това икономически ползи както за държавните горски и ловни стопанства, така и за повишаване на качеството на живот на местното население, ангажирано в горските обекти и туристическата дейност. В тази връзка горският туризъм притежава следните основни функции:

Познавателна – свежда се до запознаване с биоразнообразието и природните ресурси, които са елемент от горската екосистема. Оценява се ползата от тях, като се предлагат и конкретни възможности за тяхното усвояване – събиране на билки, диворастващи гъби и горски плодове, дава се информация за начина на съхраняване на продуктите и последващото им приложение за оздравителни цели. Специален акцент се поставя върху запознаването на туриста с наличието на специфични алергени в гората и начините за превенция на алергични прояви. Същевременно се прави и оценка на риска за туриста, което е от изключително значение за комфорта и безопасното придвижване на посетителите в горските територии.

Креативната функция на горския туризъм се свързва със създаването на индивидуална програма за отпих, предвид физическото състояние и личностните интереси на туриста, с помощта на обучен инструктор. Тя носи по-висока удовлетвореност и е израз на персонализираното отношение към всеки участник в горския туризъм.

Спортна – една от най-разпозна-

Фиг. 1. Алгоритъм за развитие на горскотуристически продукт

Фиг. 2. Ресурсен потенциал за развитие на горски туризъм

ваемите и лесно осъществими функции на горския туризъм. Изразява се в разработване на туристически пакети, включващи планинско катерене, конен спорт, планинско ориентиране, ски и сноуборд в зимния сезон, екстремни дейности за любители на приключенски паркове. Добро допълнение е рафтинг, каякинг, лов и спортен риболов, колоездене (веломаршрути) и други.

Рекреационна, в т.ч. общоукрепваща – насочена към всички възрастови групи туристи в зависимост от тяхното общо физиологично състояние и предпочитания, познати от изготвения профил на клиента. Пълноценно се използват биоклиматичните ресурси, термалният комфорт на горските територии, планинско-долинният бриз, с който се свързва преносът на отрицателни йони в атмосферния въздух от гористите планински склонове и долини. Своето място тук заема и потенциалът на ландшафта, и моделираният горски релеф, уникалните водни ресурси с възможности за геотерапия в речните долини (по примера на Кнайп терапията), терапия с горски

плодове и масажни ритуали с лечебни билки, въздушни и слънчеви бани, предопределени от подходящи стойности на Глобалния слънчев UV индекс по СЗО, които се оценяват като благоприятни за човешкото здраве, а територията – като пригодна за климатолечение и рекреация. Беседите за здравословно хранене, основано на природни продукти от горските територии допринасят за пълноценното изживяване от клиента.

Антистрес и развлекателна – функции, обвързани към младото поколение, което живее и работи в активна дигитална среда, с фокус върху ползвателите на смарттехнологии и заетите в IT сектора специалисти, за постигане на психоемоционален комфорт и здравна превенция срещу професионални заболявания, свързани предимно с трудовата им заетост и начина им на живот. Възможностите, които предлагат горските територии, са неоспорими и това превръща горския туризъм от лайфстайлинг занимание в начин на живот за няколко поколения.

Насоки за развитие на горския туризъм у нас

Когато се коментира въпросът за горските ресурси, подходящи за развитие на туристически дейности, безспорно е необходимо да се анализират природните и антропогенните ресурси. Изготвя се оценка на възобновяемите ресурси, приложими в туризма, и се определя функцията на горската екосистема в процеса на моделиране на туристическия продукт – дестинация, маршрут или самостоятелен обект. Спазва се определен алгоритъм, който се базира на информационно осигуряване, моделиране и брендиране на туристическия продукт (фиг. 1). Тази последователност е разработена на база на придобития опит със специфични туристически услуги в сферата на геомедицинския туризъм – бренд, разработен и поддържан от Българската асоциация по геомедицина и геотерапия (БАГТ) през 2007 година.

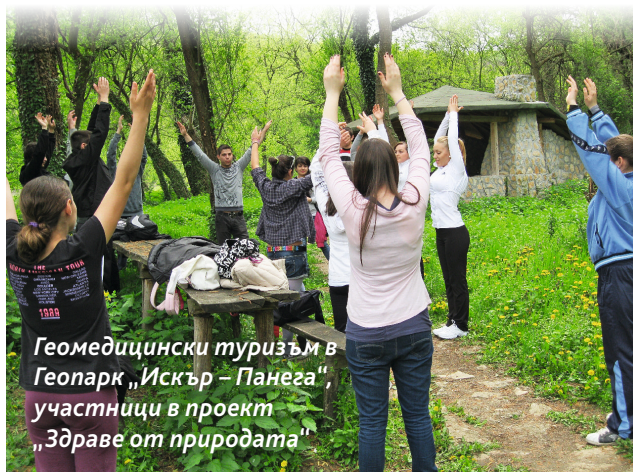
Кои са подходящите форми на туристическо предлагане в горските територии? Те се определят от функциите на горите, туристическата инфраструктура и наличието

на подготвени специалисти, които, съвместно с експертите в туризма, да разработват, развиват и поддържат устойчив туризъм. Кое е водещото в този процес? Да се поставят конкретните цели и изведат приоритетите за заинтересованите страни в процеса, да се даде обективна оценка на ресурсния потенциал, която да послужи при интегрирането на туристическите услуги в горскостопанското планиране (фиг. 2).

От определящо значение е човешкият ресурс, без който не би могъл да се развие горският туризъм в единствената възможна посока, съобразена с отговорното стопанисване на горските територии. Несъмнено наличният природен ресурс и развитата туристическа инфраструктура имат своето фундаментално място в разработването на туристическото предлагане, но то се рамкира от професионалната подготовка на горските специалисти. Така се стига до най-същественния въпрос – за необходимостта от обучение за повишаване на професионалната компетентност на специалистите в горския сектор. В Лесотехническият университет се предлага учебна програма по дисциплината „Горски туризъм“, съставена с необходимата отговорност към организирането на туристическа дейност в горски територии, която е включена в учебните планове на магистърски програми за екология и туризъм. Това е сериозен опит, позволяващ да бъдат подготвени подходящите експерти, които да осъществят колaborация между дейности от взаимносвързани области, осъществяващи се в горски територии, за развитието на устойчив туристически продукт.

Организирането и управлението на горския туризъм се основава на синергията между отделните природни ресурси – биоклиматични, водни, почвени и ландшафтни, природни гледки и пейзажи, в т.ч. и геоложки феномени, включени в природната среда. Наличието на природни и национални паркове и резервати предлага специфични възможности за развитие на туристически дейности с респект към природната среда и балансирано използване на природните ресурси.

Основополагаща роля при управленския подход, необходим за успешното внедряване на туристически услуги в горските стопанства, има

Геомедицински туризъм в Геопарк „Искър – Панега“, участници в проект „Здраве от природата“

екосистемният подход при остойностяване на услугите, предоставяни от природата, които по своя генезис са материални, културни, поддържащи или регулиращи. Единственият инструмент за аранжиране на туристическа дейност в горските обекти е пряко свързан с екосистемния подход. С особено внимание се отнасяме към културните екосистемни услуги, чиято същност се свежда до постигане на психоемоционален комфорт у посетителя, вследствие на въздействието на рекреационната функция на гората и включените разнообразни алтернативни форми на туристическо предлагане в бранда „Горски туризъм“. Водещата роля в този процес е тази на горските специалисти, които като стопани на територията имат и отговорността да управляват и опазват разнообразните природни ресурси. Интерес представлява и мястото на бенефициентите на тези услуги – туристите, които е необходимо да заплащат съответната цена за предоставената им услуга. Деликатният баланс между двете страни на процеса е не само желан резултат, но той е постижим в реална среда чрез подходящо обучение и надграждаща професионална квалификация чрез възможностите за обучение през целия живот.

Един добре разпознаваем пример за действащ идеен модел на плащане на екосистемна услуга е възстановяване на стари горски масиви, организиране на туристически аттракции в гората чрез създаване на подходяща грижа за стопанисване на уникални дървесни видове като секвойите в местността Юч Бунар, Кюстендилско, които станали обект на горски туризъм за представителите на Асоциацията на българските туроператори и туристически агенти по време на Шестата работна среща между бизнеса и местната власт „Сътрудничеството между обществен

и частния сектор – платформа за устойчиво туристическо развитие“, 2018 година.

Изводи

1. Изборът на младото поколение за туризъм и управление на свободното време е природна среда, ландшафт, планина и културни обекти (собствено проучване за България в рамките на Проект KTIA_AIK_12-1-2013-004, BalkanWellbeing Concept, финансиран от RTI Fund, Будапеща, Унгария, 2013 – 2015 г.).

2. Цветовото възприятие на предпочитания туризъм в условията, провокирани от пандемията, е зеленият – символ на зареждащата енергия от Земята, което е и отправна точка на концепцията за интегриране на горски туризъм в горскостопанското планиране (собствено проучване за проект WellSpaV4, Vishegrad Fund, 2021 г.).

3. Профилът на съвременния турист е променен. Клиентът притежава богат туристически опит да оцени предимствата на предлаганите алтернативни туристически услуги и да избере най-доброто съотношение цена – качество. Той търси иновативен туристически продукт – съчетаване на стандартна услуга със специфичен продукт, отговарящ на интересите му. Горският туризъм с многообразните си възможности е подходяща форма за балансирано развитие на два взаимносвързани сектора – туристически и горскостопански. Наличието на уникални природни ресурси в горските територии създава обективни предпоставки и възможности за интегриране на туристическите услуги в горскостопанското планиране.

4. В туристическия сектор бързо нараства делът на горския туризъм. Неговият икономически потенциал се проследява в редица европейски страни и Китай, където той заема 30 % от общия вътрешен туризъм за 2020 година. Добрите икономически показатели, които се отчитат от неговото практикуване в европейските страни, са индикатор за перспективността му.

5. Очертава се необходимост от подготовка на работещите в системата на горското стопанство, които да поемат нарастващия туристопоток в горските територии и да превърнат туризма във взаимнополезна дейност. С неговото развитие ще се подобри и престижът на лесовъдската професия.

Ново туристическо съоръжение осигурява безопасно посещение на Байкушевата мура

Безспорни са ползите за човешкото здраве от общуването с природата. Темата става все по-актуална в условия на пандемия и ежедневен стрес, на който са подложени повечето хора.

Безспорно е и друго – често не ни достига култура да общуваме с природата, без да я увреждаме. Неписаните правила на туриста – да почистваш след себе си и да носиш боклука в раницата, да не нараняваш природата, да пиеш от бистрите извори и да ги оставяш чисти, да уважаваеш останалите туристи, сякаш отстъпват на едно егоцентрично поведение. Нерядко туризмът се схваща като достигане с автомобил до място сред природата, където можеш да разпънеш скарата, да хапнеш обилно и да оставиш след себе си цялата мръсотия, без да се погрижиш какво ще намерят следващите и как ще преодолее природата тази кулинарна вакханалия.

Нерядко туристите в опит да отнесат късче със себе си за спомен унищожават защитени видове растения, отчупват клони или парчета от кората на дърветата, дълбаят инициалите си по стволите им. Колкото по-достъпен е един природен обект, толкова по-застрашен е от негативното влияние на човека.

Такъв е случаят и с известния хилядолетник Байкушевата мура в Национален парк „Пирин“. В близост до асфалтовия път, тя е широкодостъпна за посещения. Туроператорите я включват в маршрутите си и водят организирани групи. Но вместо възхита мнозина изпитват желание да отбележат и увековечат присъствието си върху исполина, съхранил в годишните си кръгове историята на България. Кората на едно от най-старите дървета у нас е наранена от надписи, съмнително поверие подтиква хората да забиват монети в кората на дървото или да отчупват парчета от нея за спомен, други пък от суеверие пускат свещи и парчета плат в хралупите, оставят снимки. Най-безобидно изглежда на пръв поглед да прегърнеш дървото, за да се заредиш с енергия. Но дори прегръдката може да бъде заплаха за здравето му, тъй като туристите, в опита си да го доближат или да се снимат с него, въпреки предупредителните табели, тъпчат корените му и така създават входни рани за патогенни организми.

Решението да бъде защитена Байкушевата мура от антропогенното въздействие е намерено в ремонтирането и доизграждането на стълби и площадки около дървото, които позволяват на посетителите да му се любуват, без да го нараняват. Туристическото съоръжение е изградено по проект на Дирекцията на Национален парк „Пирин“ за опазване на природните местообитания, дивата флора и фауна, разказва инж. Елена Топузова – експерт – контрол по подобряване на природозащитното състояние на местообитанията, по проекта и началник на отдел „Контрол и охрана“ в Дирекцията на Парка. Една от дейностите на проекта е рехабилитация на туристически маршрути, което ще позволи безопасното и приятно пребиваване на любителите на природата в Националния парк. За тях е създадено и мобилно приложение, което трябва да бъде изтеглено на мобилно устройство и може да функционира без интернет. Приложението съдържа карта, по която можем да се ориентираме къде се намираме, кой маршрут – пешеходен, автомобилен, велосипеден, да изберем, какви природни забележителности, растения и животни можем да видим, да намерим най-близката хижа и да се свържем с нея, да подадем сигнал при извънредна ситуация към Планинската спасителна служба.

С помощта на подобни проекти и ежедневната работа на експертите от националните и природните паркове хармонията между човека и природата става постижима.

Юлия СЪБЧЕВА
Снимки: ДНП „Пирин“

ЛИНИЯ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ПРОИЗВОДСТВО НА ФАСОНИРАНИ МАТЕРИАЛИ

С ДИСТАНЦИОННО
УПРАВЛЕНИЕ

- Рампа за трупи
- Наклонен транспортър
- Напречен транспортър
- Двойнозаръбващ/
многолистов циркуляр
- Ролкови транспортъри

www.woodmizer.bg

| office@ecotechproduct.com

Екотехпродукт ООД

София 1186, ул. „Стар Лозенски път“ № 38
тел./факс: 02/979 17 10 тел.: 02/462 70 35
тел.: 089 3013264

Wood-Mizer®
from forest to final form

Магдалена МАЛЕЕВА

Най-важното е да запазим баланса си с природата

Магдалена е най-малката от трите сестри Малееви, прославили българския тенис на световно ниво. След стотици спечелени мачове и награди и след като достига до четвърто място в световната ранглиста, през 2005 г. тя спира да се състезава професионално. Със същите всеотдайност, дисциплина и упоритост, с които печели титли в световния тенис, през 2006 г. Магдалена Малеева създава заедно със съпруга си Любомир Ноков сдружение „Горичка“ – инициатива за обучения, разговори и дебати за устойчиво развитие, „Harmonica“ – първата в България марка за биохрана, и верига магазини „Биомаг“, съосновател е на Тенис клуб „Малееви“. Майка на три деца.

- Г-жо Малеева, чрез екологичната инициатива „Горичка“ (gorichka.bg) Вие и Вашият екип вече 15 години говорите на теми като устойчиво развитие в енергетиката и земеделието, за последиците от климатичните промени, пред които е изправена планетата. Променя ли се обществото ни според Вас?

- В сравнение с преди 15 години, когато „Горичка“ започна да работи по тези теми, промяната е огромна. Може би вече няма хора, които да не знаят, че се случват промени в климата. На много места по света това са водещи предизборни теми, така че промяната е огромна. Аз не съм се съмнявала, че тя ще се случи, и вярвам, че в бъдеще обществото ни ще се променя с още по-бързи темпове. Единственият проблем е, че нямаме много време. Ние трябва да се променим изключително

бързо, за да не се окажат последиците от промените в климата твърде жестоки за нас и децата ни.

- По Ваша идея през пролетта беше създадена образователната инициатива „Горичка в количка“ – мобилен фургон, който да помогне на експертите по горска педагогика да провокират и засилят интереса на българските деца към опазването на природата. Какво още би могло да направи обществото ни в тази насока?

- Ако приемем, че обществото е сбор от граждани, институции, политици, бизнес – всички ние заедно трябва да правим много неща. От една страна, политиките трябва да приемат нови закони, нови регулации, темата да стане приоритетна за тях. Бизнесът трябва да приеме темата за въглеродната неутралност като нещо много важно – по-скоро той ще бъде принуден да го направи. Дори вече е задължен да работи в тази посока. Пред всеки човек пък ще стои важното решение какъв тип политици и лидери да избере. Хората трябва да са готови да приемат тези нови политики. Така че всички ние заедно да сме готови за промяна и само заедно можем да се справим. Няма да е достатъчно, ако например един човек си изхвърля боклука за рециклиране. Необходимо е всички да се променяме заедно.

- Наскоро на gorichka.bg започна видео поредица, в която заедно с водещи експерти в различни сфери говорите по важни за природата и хората теми. Разкажете ни повече.

- Преди две години аз доста се вдъхнових покрай децата, които започнаха мащабни протести по целия

свят с искане за по-сериозни мерки срещу климатичните промени. Те наистина ми вдъхнаха надежда, че не съм сама, че целият свят се тревожи. Нещата не се променят достатъчно ефективно, а аз искам да участвам в процеса за по-бързото намиране на верния път. Затова започнах да се срещам с мои приятели – хора, професионално свързани с темата, с които през годините взаимно сме споделяли своята загриженост. Искахме да си говорим, да мислим какво да направим, да навлизаме по-дълбоко в темата, тъй като проблемът с климатичните промени има много подтеми – енергетика, земеделие, транспорт, възобновяеми източници на енергия, човешко самосъзнание. Познавам много хора в България, свързани с тези отрасли. Основната теза, по която всички сме постигнали съгласие, е, че промените в климата са най-сериозният проблем, пред който е изправено човечеството. Групата ни се нарече с шеговитото име „Анонимните климатици“, но в един момент решихме да излезем от анонимност. Срещаме се веднъж в месеца, а разговорите ни са споделени на интернет страницата gorichka.bg под формата на видео, за да могат да достигнат до повече хора. Разбира се, опитваме се да реализираме различни идеи, за да покажем на практика, че промените са възможни. Важното за нас е да покажем, че за България има решения и те могат да бъдат реализирани.

- През май беше открита Конференцията за бъдещето на Европа, която ще продължи до другата пролет. И Европа, на най-високо ниво, тър-

си идеите, препоръките и подкрепата на своите граждани. Знак за какво е това според Вас?

- Мотото на инициативата на Европейския съюз е „Бъдещето е в твои ръце“.

Политиците са заложили изключително високи цели пред Европа за намаляване на въглеродните емисии и за да се случи това, е нужна промяна в много сфери – земеделие, транспорт, енергетика. Затова Европа се допитва до всички държави на континента и до техните граждани – всички европейци заедно да помислим какво искаме да се промени и как си представяме реализирането на тези промени. Предполагам, че идеята е да станем малко по-осъзнати и готови за това, което предстои.

- Традиционно в рубриката ни задаваме въпроса какво е за Вас природата?

- За много хора природата е едно прекрасно място, на което им е приятно да се разхождат и от което черпят вдъхновение. За мен природата е естествената среда на човека, от която той се е отделил. Нашият най-голям проблем е, че се възприемаме като нещо различно от природата, това е и причината да се намираме в сегашната ситуация. За мен природата е екосистемата, която поддържа живота, и ние трябва да запазим баланса си с нея. Иначе животът на хората няма да бъде продължен. Природата е това, което поддържа живота такъв, какъвто го познаваме.

Женя СТОИЛОВА

Снимка: www.academy.maleevatenis.com

Горска педагогика

Зеленото пътешествие на познанието

От създаването си в началото на пролетта веселото зелено фургонче „Горичка в количка“ достигна до хиляди деца, които почти до края на юни се забавляваха с интересни игри и истории за гората, подготвени за тях от експертите по горска педагогика, като с преживяното надградиха знанията си за природата, климатичните промени и последиците от тях.

Мобилният павилион е изработен, за да подпомогне дейностите по проекта на Сдружение „Горичка“ – „Гората и климатичните промени – уникална образователна кампания за ученици“, създаден по идея на известната тенисистка Магдалена Малеева и подкрепен от Националния доверителен екофонд и много съмишленици (www.vkolichka.gorichka.bg). Фургончето е пригодено изцяло за целите на образователна-

Магдалена Малеева и д-р инж. Александър Дунчев – инициатори на каузата „Горичка в количка“, пред зеленото фургонче, преди то да потегли на път

та кампания на Съюза на лесовъдите в България, който е партньор в инициативата, насочена към ученици от първи до четвърти клас.

Климатичният павилион започна своя път на 22 април – Международният ден на Земята, от Якоруда и се превърна в неустоима атрак-

▲ Ученици от 105 СУ Атанас Далчев – София, демонстрират връзките в природата

▲ Деца от 4 клас на ОУ „Никола Икономов“ – Разград, пресъздават парниковия ефект

ция за децата, като помогна много на горските педагози да провокират любознателност в учениците, по достъпен начин да насочат вниманието им към причините за промените в климата, да ги запознаят с работата на лесовъдите в грижата им за горите и животните, както и да стимулират обществен интерес към темата. Приоритет на кампанията е и обучението по образователната програма на преподаватели от училищата, които да работят с децата.

За два месеца уроците за приро-

дата достигнаха до ученици в 53 училища, 3 центъра за настаняване от семеен тип и малчугани от подготвителната група на 3 детски градини в 8 области в България – Благоевград, Кюстендил, София, Пазарджик, Смолян, Шумен, Разград и Русе, където беше последната спирка на фургончето. В зеленото приключение се включиха 3530 деца и 281 преподаватели и родители.

В училищния двор, парка или на поляната децата участваха в забавни игри, които им помогнаха

да разберат защо е важно екологичното равновесие в природата, какви опасности носят природните бедствия, пожарите и замърсяването и как всеки може да помогне, за да останат чисти почвата и водата. Влязоха в ролята на пожарникари, спасявайки горите от безотговорното поведение на хората. С беседи и образователни материали за горите научиха как влияе човешкото поведение на природата, защо се променя климатът, как климатичните промени въздействат върху планетата, каква е ролята на горите в преодоляването им. Проведах се уроци по залесяване на фиданки, устойчиви на промените в климата, и за грижите, които насажденията ще изискват в бъдеще. На децата са раздадени семена от тревисти и дървесни видове, които да засеят съвместно със своите учители и родители, и образователни материали.

Забавните игри и увлекателните беседи за природата бяха реализирани от горски педагози от Изпълнителната агенция по горите, Регионалните дирекции по горите в Благоевград и Смолян, ЮЗДП – Благоевград, ЮЦДП – Смолян, СИДП – Шумен, ДЛС „Осогово“ – Кюстендил, ДЛС „Воден – Ири Хисар“, Държавните горски стопанства в Невестино, Селище, Бяла, Дирекциите на природните паркове „Витоша“, „Шуменско плато“, „Русенски Лом“.

Снимки:

www.facebook.com/gorickkavkolichka/,
www.vkolichka.gorickka.bg/

▲ Второкласници от НУ „Св. Климент Охридски“ – Кюстендил, участват в познавателни игри

▲ Ученици от 9 ОУ „Пейо Яворов“ и 11 ОУ „Христо Ботев“ – Благоевград, се учат на грижа към гората

Дрон ще подпомага работата на Лесозащитна станция – София

Лесозащитната станция – София, вече разполага с още едно средство за обследване на горските територии. Дронът е закупен по проект „Лесозащитна станция – София, инвестира в оборудване, средства и технологии за предотвратяване и ограничаване разпространението на вредители и болести“, финансиран по подмярка 8.3 „Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития“ от Програмата за развитие на селските райони. Работата на летателния апарат бе демонстрирана на територията на Лесозащитната станция в София. С такъв ще разполага и ЛЗС – Варна.

Професионалният дрон може да бъде управляван ръчно от пилот и в автоматичен режим, при който посредством GPS се изчислява траекторията на полета и дронът изпълнява маршрута. Пилотите преминават специално обучение, след което държат изпит и получават съответния лиценз. Двама от служителите на ЛЗС – София, вече са преминали обучение.

Дронът може да работи в два режима – заснемане и пръскане, като батерията издържа около 15 минути в режим на пръскане – време, за което могат да се обработят 3 дка хомогенни равнинни гори, и до 30 минути в режим на заснемане.

Летателният апарат използва камера с 6 обектива за многоспектрално заснемане, на дистанционно устройство се монтира телефон или таблет, оборудван с карта на терена, а специализиран софтуер разчита снимковия материал и анализира състоянието на растителността и терена.

Конкретно в работата на лесозащитните станции дронът може да се използва при обследване на вредители, изброяване на зимните гнезда на боровата процесионка например, съхнене, обезлистване, при големи природни нарушения на пресечени терени.

При предварително заложен софтуер за горите дронът може да бъде ефективен и за откриване на незаконни сечи, констатиране на състоянието на горски пътища, нали-

чие на дивеч, хвърляне на семена в труднодостъпни терени, измерване на височината на дървостоя, кубатура на масив, изследване на влажността на почвата, класификация на растителните видове, може да подпомага горската инвентаризация.

Особено полезен е при локализация на горски пожари, за да се определи максимално бързо маршрут по картата и така да се ускорят гасителните действия, преди да се е разпространил огънят. При труден, пресечен терен с дрона може да се проследи достъпът до обект. В информационно отношение дронът няма конкуренция, твърдят от фирмата производител. За разлика от сателитното заснемане, при заснемането с дрон се постига много по-ясен детайл на изображението, с много по-голямо увеличение.

За режим третиране с препарати апаратът е оборудван с 10-литров

резервоар и капацитет на пръскане върху територия от 3 дка с едно зареждане. Към момента лесозащитните станции не разполагат с правомощия за третиране с препарати, поради което тази функция на дрона би могла да се използва само върху експериментални участъци. При евентуално нормативно уреждане на въпроса засегнатите от вредители петна биха могли да се обработват веднага, като по този начин щетите се ограничат до по-малки размери и се използва по-ниска доза препарат. При стандартната процедура въздушното пръскане е бавна операция, която може да отнеме от седмица до месец.

След като Лесозащитната станция започне работа с летателната техника, ще могат да бъдат извършени обследвания и изработени и съответните работни норми.

Юлия СЪБЧЕВА

Снимка: Йордан ДАМЯНОВ

Инж. Богдан БОГДАНОВ на 90 години

Роден е на 15 юли 1931 г. в София.

През 1959 г. завършва Висшия лесотехнически институт (сега ЛТУ), специалност „Горско стопанство“. Започва работа като стажант в Горско стопанство – Гурково, и началник на горско-технически участък в ГС – Девин. От 1960 г. е главен инженер, а от 1961 до 1966 г. – директор на ГС – Мугла. Ръководи умело възобновяването на зрелите смърчови насаждения, създаването на иглолистни култури и възстановяването на деградирани терени в Мурсалския дял на Родопите. За добива на дървесина от труднодостъпни горски басейни са въведени въжени линии – тип „Висен“, а при другите терени е създадена необходимата инфраструктура от камионни пътища.

Със създаването на смесено горско-земеделско стопанство през 1963 г. неговата дейност в ГС – Мугла, се разширява и включва допълнително животновъдство, земеделски култури, добив на фуражи и други производства. От 1966 г. до пенсионирането си през 1992 г. е на работа в централното управление на горите последователно като старши инженер, главен специалист, експерт и главен експерт по стопанисване на горите в Министерството на горите и горската промишленост, Министерството на горите и опазване на природната среда, Асоциация „Горско стопанство и горска промишленост“, а през 1991 – 1992 г. е зам.-председател

на Комитета по горите към Министерския съвет и има съществен принос за усъвършенстване на организацията и управлението на горския отрасъл. Участва в обособяването на Националните паркове „Рила“ и „Централен Балкан“. Има идея за създаване на първия природен парк в Родопите – „Перелик“.

През този 25-годишен период инж. Богдан Богданов е активен участник в провеждането на европейска горска

политика и стратегия по стопанисване и ползване на горските ресурси. Високото му експертно ниво е резултат и на специализации в Чехословакия и Финландия, на проучване на опита в стопанисването на горите в Германия, Русия, Австрия, Унгария, Полша, Грузия, Латвия и други, на участие в световни горски форуми.

Автор е на десетки статии в специализирания периодичен печат. Съавтор на „Наръчник по стопанисване на горите“, „Правилник за сечите в България“, книгата „Иглолистните гори в България“.

През 1991 – 1992 г. е главен редактор на списание „Горско стопанство“, а от 1994 до 1998 г. – председател на Съюза на лесовъдите.

От създаването на вестник „Българска гора“ – изданието на Съюза на лесовъдите в България, през 2005 г. е негов главен редактор.

Проф. Александър Х. АЛЕКСАНДРОВ

Инж. Драгомир ХРИСТОВ на 80 години

Роден е на 22 август 1941 г. в с. Владая, Софийска област.

През 1968 г. се дипломира във ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“, а по-късно завършва следдипломна специализация по ловно стопанство и непромишлено рибовъдство.

Професионалният му път започва в „Агролеспроект“ – София. В Представителното ловно стопанство „Витошко“ – с. Кладница, е лесничей и зам.-директор. От 1972 г. до пенсионирането си през 2005 г. работи в централното ведомство на горите последователно като специалист по организацията на ловното стопанство, инспектор и главен специалист по надведомствен контрол по ловно и рибно стопанство, лесозащита и семеконтрол, експерт, главен експерт и началник на отдел „Опазване на горите“ и главен експерт по охрана на горите.

Активно участва в изграждането на едродивечови ловни стопанства и аклиматизацията и реаклиматизацията на едрия дивеч. Участва в разработването на две наредби – за горската стража и за

горската полиция, на Закона за горите и редица правилници и институции. Един от съставителите е на програмата за взаимодействие с другите институции при охраната на горите, дивеча и рибата. Участва в подготовката и ръководството на съвместни акции по охрана на горите с жандармерията. По време на Световното ловно изложение през 1981 г. организира и ръководи охраната му с 300 служители от горите. От 1975 до 1990 г. отговаря за правилното съхранение и използване на ловното и бойното оръжие в системата на горите и взаимодействието с МВР.

През дългогодишната си работа в централното горско ведомство ръководи и дейността по пожарната безопасност в горите и взаимодействието с Националната противопожарна служба и Гражданска защита. Един от инициаторите за изграждане на Националната комисия по лесозащита.

Инж. Драгомир Христов е автор на статии в списанията „Горско стопанство“, „Гора“, „Лов и риболов“, „Ловът“ и във вестниците „Горско дело“ и „Българска гора“. Съавтор е на няколко книги по проблемите на горското стопанство.

PONSSE

BISON

ПО-БЪРЗ, ПО-СИЛЕН, ПО-ПРОИЗВОДИТЕЛЕН

PONSSE Bison „Актив Фрейм“ отвежда концепцията за форуърдър на съвсем ново ниво. Солидната конструкция, съчетана с 16 тона товарен капацитет, е в комбинация с мощен двигател Mercedes-Benz и уникална CVT скоростна кутия. Безстепенната CVT предлага неудържима сила на теглене и значително по-висока скорост при транспорт, което я прави перфектния избор за тежки товари, трудни терени и дълги разстояния.

Ефективността на CVT скоростната кутия, придружена с високото съотношение на хидравликата, дават на Bison „Актив Фрейм“ не само несравним капацитет на задвижване и товарене, но и отличен разход на гориво и тиха и удобна работна обстановка. Създадена е напълно нова концепция за форуърдър.

PROGRESS TECHNIK

ПРОГРЕС ТЕХНИК ООД

София, кв. Горубляне,
ул. Самоковско шосе 66, офис 7
Тел. 0889 879 893
www.progress-technik.com

A logger's best friend

www.ponsse.com

ПЕЛИКАНЪТ

Пеликаните са големи водоплаващи птици, които се отличават с дългия си клюн с извита надолу кукичка и с голям месест джоб, прикрепен към долната част на човката. Този джоб е като своеобразна кошница, с която птиците улавят своята храна.

Най-големият сред всички видове пеликани е кърдоглавият, който достига до 15 kg, а размахът на крилата му е близо 3 метра. Различава се от своя събрат – розовия пеликан, по кърдравите си пера по тила, откъдето идва и името му, както и по сивите си крака и сребристобялото до сиво (а не чистобяло) оперение.

По подобие на лебедите пеликаните имат дълъг врат и къси, здрави крака с големи и ципести ходила. Въпреки че са много големи, тяхното тегло е относително малко, тъй като по костите на огромния клюн и на целия скелет имат множество кухинки, пълни с въздух, което ги прави леки, без да намалява здравината им. Опащката е къса, а крилете – дълги и широки, оформени така, че да им позволят да се реят във въздуха.

При своето реене на височина тези хитреци използват издигащите се топли въздушни маси, като по този начин могат без особени усилия да достигнат 3 и повече километра височина и да прелетат в клинообразна формация разстояния до 150 километра. Над водата летят ниско, възползвайки се от екранния ефект, при който въздухът близо до повърхността се компресира от крилата, става с по-голяма плътност и оказва по-голяма повдигаща сила към птицата. По този начин пеликаните спестяват голямо количество енергия, докато летят ниско.

През брачния период долната част на клюна и прилежащата му кожена торба стават оранжево-червени, а горната част – жълта, което прави птиците още по-красиви.

Пеликаните са добри плувци, благодарение на своите силни и ципести крака.

За да станат перата им водонепромокаеми, те търкат главите си в

задната част на тялото. Там се намира специална жлеза, от която вземат мазен секрет и го разнасят по перата си.

Тези големи и атрактивни птици нощуват и ловуват заедно на плажове, пясъчни ивици и в плитките води. Те летят на ята, ловуват заедно и се размножават на колонии.

Кърдоглавият пеликан се храни изключително с риба. Той е социален и има много силен стаден инстинкт. Използва колективна риболовна техника, при която група птици подгонват рибата към брега, където тя се лови по-лесно в плитките води. От време на време пеликанът може да не изяде незабавно рибата, а да я съхрани в своята торбичка и да запази плячката си за по-късна консумация.

Кърдоглавият пеликан гнезди в езера и блата с обширни и труднодостъпни тръстикови масиви от началото на февруари. Гнездото е купчина трева, тръстика, пръчки и пера обикновено около 1 м дълбоко. Пилетата се раждат голи, но скоро отдолу им поникват бели перца.

Малките започват да летят след около три месеца, през юли – август, и стават независими около 100-ния ден от своето излюпване.

Днес пеликаните се срещат на всички континенти, с изключение на Антарктида. Обитават главно топли региони.

Независимо от широкото си разпространение кърдоглавият пеликан е защитен вид, включен в „Червената книга на Република България“.

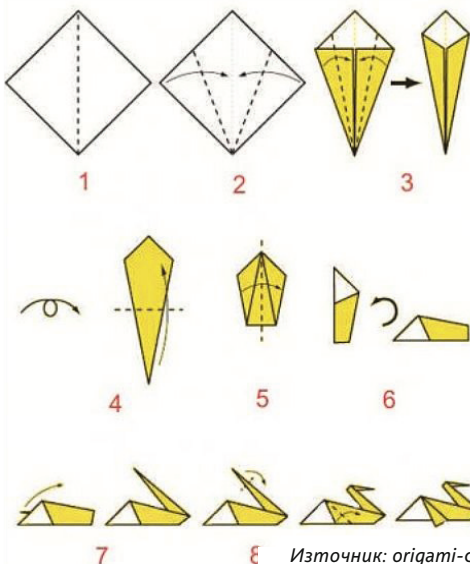
Това е и причината в нашата страна да се провеждат разнообразни дейности, които подпомагат размножаването на тази атрактивна птица.

През 2016 г. за пръв път от 60-те години насам бе сформирана нова гнездова колония на кърдоглавия пеликан в България – в блатото Песчина, като дотогава единственото място, където видът се размножаваше успешно беше езерото Сребърна. През 2020 г. пеликаните успешно се настаниха на платформата в Мъртво блато, отново на остров Персин. През 2021 г. бе формирана нова гнездова колония на вида в защитена местност „Калимок-Бръшлен“. Сега местата за гнездене на вида в страната са вече три.

Съвместните усилия на експертите от Дирекцията на природен парк „Персина“ и БДЗП се увенчават с успех за шеста поредна година. През 2021 г. пеликаните са заели всичките три наколни дървени платформи, изградени за тях в блатата на остров Персин. Общият брой на гнездящите двойки тази година достигна 88, които успешно отгледаха 105 малки пеликанчета. Това е абсолютен рекорд за района. Интересен е и фактът, че за поредна година блатата на остров Персин привлякоха около двеста розови пеликана по време на размножителния сезон, които също използваха наколните дървени платформи, но само като място за почивка и нощувка.

Д-р инж. Анна ПЕТРАКИЕВА
Снимка: ДПП „Персина“

За творчески настроените читатели – един лесен начин как да си направите домашен пеликан от хартия.

Източник: origami-do.ru

VIMEK®

404 SE

Най-продаваният на Скандинавския полуостров
харвестър в компактния клас
вече и в България от Гораинвест АД!

- невероятна маневреност и проходимост
- ниски експлоатационни разходи
- за водене на отгледни сечи и прореждания
- максимален диаметър на поваляне – 30 см
- удачен както за иглолистни, така и за широколистни гори

гр. Русе, бул. Тупракан 49А
Източна Индустриална Зона
тел.: +359 82 843 833
www.gorainvest.com
www.vimek.com

Моторен трион HUSQVARNA 592XP

АГРОЛАНД - БЪЛГАРИЯ АД

София 1700, ул. "Осми декември" №13, тел: 024 666 916

e-mail: info@agroland.eu

www.husqvarna.bg

Husqvarna

READY WHEN YOU ARE